Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË: Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIËTEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 12 Juli tot 19 Juli.

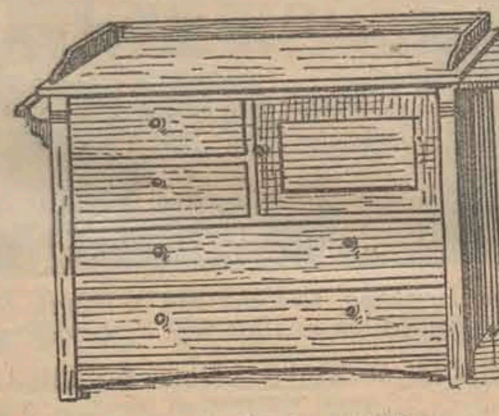
	0.60	Transp.	289.10	Transp.	434.10
J. G.	20.—	J. A. V.	0.60	L. C. J.	1.20
A. L. S.	2.50	C. J. A. M.	5.—	J. F. C.	1.—
T.	2.50	W. G. v. W.	1.—	C. A. d. M.	6.60
H. G. N.	5.—	J. J. S.	1.20	Th. S.	2.50
F. W. R.		G. A. R.	10.—	H. G. R. J.	2.50
(v. bijv.)	4.50	C. v. M.	6.—	H. v. T.	5.—
	2.40	B. v. E.	1.—	C.v.W.bar.esse	
	0.60	P. J. H. K.	1.80	R	6.—
	3.—	M. W. K.	1.20	F. K.	5.—
F. C.	5.—	D. d. M.	1.—	E.K.H.P.M.	6.—
H.	10.—	A. M. V.	10.—	K.N.V.O.V.	61.—
L. F. M.	5.—	W.N.t.C.	2.40	K. P. D.	2.50
R. J. B.		P. P.	6.—	Ph. A. B.	5.—
G. v. O.	1.—	J. J. P.	5.—	H. C. d. G.	
M. C.		W.G.v.O.	3.—	(div.bijdr.)	29.50
V.	100.—	Mr. C. B. N.	5.—	F. L.	1.—
C. F.	2.50	Dr.J.Th.V.	6.—	H. H.	1.—
H. C. S.	60.—	J.F.G.v.R.	2.50	Mr. J. H. T.	25.—
v. B.	6.—	M.C.M.d.G.	60.—	J. G. L.	5.—
G.	1.—	C. J. V.	2.50	M.&C.(p.o.)	10.—
W.	5.—	E. v. Th.	1.—	De Tw. B.	25.—
D.	1.—	J.W.C.v.S.	1.20	J. C. H.	6.—
M.	25.—	J. G. D.	0.60	J. H. Th. L.	2.50
	1.50	C. F. J.	6.—	J. v. d. E.	1.50
„A"	25.—	E. D. B. M.	5.—		
Transp.	f 289.10	Transp.	f 434.10	Samen	f 644.90

Ontvangen tot 12 Juli (K.W. 16 Juli no. 29) „ 7961.37

Totaal tot 19 Juli f 8606.27

Hernieuwde dankbetuiging van het Comité.

Hollanders tegen Engelschen, tegen elkaar en tegen zich zelf. [1]

Onder bovenstaand titelhoofd zal ongeveer tegelijkertijd met dit artikel een inzending verschijnen van den Hollandschen Staf Corr spondent van het Wereldvakblad „The Tea and Coffee Trade Journal" van New York, onderteekend „J. B. G."

Het „Koloniaal Weekblad" mocht ten behoeve zijner lezers erin slagen een regeling te treffen, waarbij belangwekkende artikelen over de zich duchtig roerende Ned. Ind. Thee Industrie [2]), terzelfder tijd in dit blad te publiceeren.

Het opstel in kwestie luidt als volgt:

Het Departement van Landbouw te Batavia wijdt in zijn jaaroverzicht van 1924 een hoofdstuk aan thee, en speciaal over de werking van het Algemeen Thee Proefstation te Buitenzorg. Daaraan wordt het volgende ontleend, beginnend met eene ernstige waarschuwing aan de Indische Theeplanters om te voorkomen, dat de goede naam van Ned. Ind. thee bedreigd wordt, en om door betere samenwerking de daarvoor thans dreigende rampen te voorkomen, n.l. op de wijze, zooals door de gedeeltelijke samenwerking in het verleden dit reeds mogelijk bleek.

Het wordt door het Proefstation diep betreurd, dat een poging om daarin afdoend te voorzien, n.l. door het invoeren van een geregistreerd merk voor N. I. thee, op commercieële bezwaren moest afstuiten. De groote noodzakelijkheid hiertoe werd geboren, doordat ondanks alle ernstige waarschuwingen, en ondanks talrijke claims, sommige ondernemingen blijven voortgaan met 't fabriceeren van inferieure kwaliteiten. Afgescheiden daarvan, koestert 't Thee Proefstation dezelfde goede verwachting voor de toekomst, als in 't vorige jaaroverzicht voorspeld werd, en sedert tot realisatie kwam. Het rapport eindigt met de heugelijke mededeeling, dat meerdere theeplantages thans tot instandhouden van 't Theeproefstation bijdragen. Hierbij moge aan vroegere artikelen van de „The Tea & Coffee Trade Journal" herinnerd worden, waarin het blad zijn groote verbazing over de Hollanders uitsprak, als gevolg van de ervaringen op een door den Uitgever-redacteur persoonlijk gebracht bezoek aan Java en Sumatra.

De algemeene neiging van zulk een groot aantal Hollandsche Theeplanters (ongeveer één derde!) om hun contributie te weigeren voor een erkend prachtige instelling van algemeen nut als deze, en tegelijkertijd gratis alle voordeelen van experte raadgevingen en hulp daarvan te ontvangen, is toch een zaak welke te denken geeft.

In verband hiermede werd destijds een nog ergerlijker aard van parasiteeren van de zijde der N. I. theeplanters gebookstaafd, welke sedert dien echter ook scherpe critiek van Hollandsche zijde zelf heeft uitgelokt.

De zelfmoordende politiek om afzijdig te blijven van een collectieve Propaganda voor thee, op voorbeeld van de British East Indian Tea Cess — met zijn thans bekende verrassende praktische resultaten — heeft eindelijk de oogen der Hollanders geopend, *nu hun beurs ermee gemoeid is.*

Hierbij moge herinnerd worden aan de zelf...
tige (bovendien van de daken verkondigde) ...
deeling van woordvoerders van 't „Batavia ...
Expert Bureau" te Bandoeng, dat de geldelij...
fers van £ 90.000 of 1 millioen gulden 's ...
welke de Britsche theeplanters samen drag...
't algemeen theeverbruik te doen toenemen...
anders dan ook den theeplanters van Java e...
matra aanzienlijke voordeelen zullen ople...
echter zonder dat zij een jota in de kosten d...
bijdragen. Een Thee-industrie, als die van Ja...
Sumatra, welke thans een collectieve wins...
$ 20.000.000 of honderd percent per jaar af...
verwacht nog bovendien op een koopje de vr...
van andermans streven en geldoffers te plu...

Na 't hoofdartikel in een der vorige num...
van de T. C. & T. J. over „parasitisme van ...
zijn machtige invloeden aan 't werk om een g...
middel te zoeken tegen deze zelfmoordende...
van zaken. En 't werd aangetoond, dat dit g...
middel bovendien kon bereikt worden m...
geringe geldelijke offer van slechts ½ cent ...
pond thee, te heffen in den vorm van een ve...
uitvoerrecht, zooals dit door de Eng. Ind. pl...
geschiedt.

Terzelfdertijd gaan stemmen op om den Br...
eigen aangematigd monopolie te betwisten ...
term „India" en „Indian" zonder het voorv...
van „British."

Het Hollandsche blazoen bevat de woord...
maintiendrai" (Ik zal handhaven). Zij bewe...
oudste rechten te hebben op de benaming „...
(„India"). Gedurende een lang tijdperk en ...
de Napoleonistische oorlogen toe, waren de ...
landers de éénige heerschers over Ceylon, M...
Schiereiland, etc. Zij domineerden tevens all...
naamste handelshavens met hun achterlan...
hetgeen heden ten dage als Britsch-Indië bek...

De oorspronkelijke en collectieve naam w...
Hollanders aan dit groote territorium gave...
„Indië". Het tegenwoordige Insulinde vormd...
van een aanzienlijk deel en strekte zich ui...
inclusief 't eiland Formosa en een gedeel...
Nieuw-Holland (later herdoopt door den ...
„Australia"), Van Diemensland, Tasmanië, ...
Zeeland, enz.

Na de gedwongen afgifte aan de Britt...
Ceylon en hun bezittingen op 't Indische Va...
(inclusief die aan de Hughly Rivier met haa...
naamste thee exporthaven Calcutta), vin...
Hollanders er geene aanleiding toe, den naam...
(in 't Eng. „India") te laten schieten, om d...
welgevallig te zijn, voor hun nog op hed...
aanzienlijke Aziatische Rijk.

De benaming „Indische thee" (In 't Eng. ...
of „Indian Tea") bleef onaangevochten sed...
landsche ondernemingsgeest een volle eeu...
den deze industrie op Java aanving, totdat ...
voor 't eerst een kleine partij van 12/16 ...
Britsch Indische thee, naar Londen gecons...
werd. Refereerend aan eene publicatie van ...
India Tea Ass." van Londen, Engeland, ...
„Facts about India Tea", bleef de produ...
Eng. Ind. thee tot 1860 toe volstrekt onbe...

Als iemand in diè dagen „Indische the...
langde — in tegenstelling met China thee ...
't als van zelf dat hij pure Java thee bekwa...
in die dagen noch van Britsch Indische ...
Ceylon thee gedroomd werd. Hetzelfde ...
ook voor heden gelden, wat betreft de ...
van Indische thee (in 't Fransch „Thé ...
Eng. „Indian Tea", n.l. de twee belangrijk...
de landen, welke 't eerst door deze zelfde ...
ders geleerd werden thee te drinken!)

Daarom wordt thans hier te lande een ...
kritiek uitgeoefend op de Britten, welke ...
kunstmatige fiscale bolwerken scheppen ...
eenige Indische thee, of „Indian Tea by tra...
in landen, welke te zamen niet minder d...
mill. lbs. consumeeren uit de totale wereld...
tie van 680 mill. lbs. koloniale thee, en zich ...

[1]) *Wanneer de Indische periodieke pers de artikelenreeks over de Ned. Ind. thee-industrie belangrijk genoeg vindt, om ze in haar geheel en letterlijk over te nemen, achten wij het onbehoorlijk (om geen sterker uitdrukking te gebruiken), daarbij de bron te verzwijgen.*
Wie den schoen past trekke hem aan!
Red. Kol. Weekbl.

[2]) Vorige artikelen in het Koloniaal Weekblad:
„De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar!", Nr. van 12 Maart 1925, door „de Havik"; repliek in Nr. van 2 April van J. van der Chijs, en in Nr. van 29 April van „Een cultuurman".
„Een nieuwe Aera voor de Ned. Ind. Theecultuur", 25 Juni, door S. d. H.

...wendien 't monopolie van den naam trachten aan ...matigen.

Het moge als merkwaardigheid vermeld worden, ...t verpakkingen van overwegende (Nederlandsch) ...dische herkomst, om reden hunner groote kwa...teitsverdienste, geregeld door theepakkers in ...rankrijk aan de markt werden gebracht, voor...en met 't stempel van goedkeuring van den Brit...chen Thee Commissioner, vermeldend: „The tea put up in this packet has been examined and proved to be Indian Tea, or a blend containing India Tea."

Ten gevolge van 't semi-officieele snoeven (bragg...) te Bandoeng, n.l. „dat de Propaganda veld...cht ten behoeve van Britsch Indische thee door ... B. E. I. Tea Cess niet anders dan Java en Su...matra planters ten goede zou komen", bleken bij ... later bezoek aan Parijs de betr. theepakkers ... Ned. Ind. theeën geheel door Britsch Indische ...rten te hebben vervangen.

...e vaderlijke bescherming door den genoemden ...ischen „Tea Commisioner" van de Hollanders ...k plotseling te zijn stopgezet!

Het is echter verre van dien, dat op den Hollan...r ook niet wat aan te merken valt! In sterke ...rden worden zoowel in Indië als in Holland ...r velen in 't theevak diè zwarte schapen van N. I. theecultuur veroordeeld, welke „rubbish" ...enden. Denkende dat alle uiteindelijke koo...rs van thee dwazen en zotten zijn, vergrooten zij ...elke wijze kwantum en gewicht door bijmenging ... stelen en zelfs fijn gesneden hout. Zij ver...chten, profiteerend van den bijzonder gunstigen ...rktoestand, voor zulk „utter trash" den prijs ... thee te bekomen!

Vanuit Batavia wordt gemeld, „dat vele slecht ...epuleerde kleine plantages zelfs zóó ver gaan ...n den Boei en Galabak der vijfde en zesde bladen ...e fermenteeren en dit Thee te noemen. Zij ver...koopen dit aan kleine speculanten welke geheel ...ten het vak staan en nooit vroeger met thee ...uitstaande hadden. De ernstige planter en zelfs ...invloedrijke „Soekaboemische" staat hiertegen ...chteloos.

Het is waar, dat verscheidene Britsche planters ... hetzelfde euvel mank gingen, doch Mr. Garret... van het Batavia Thee Expert Bureau, die juist ...een inspectie bezoek aan Ceylon en de Eng. Ind. ...districten terug is, rapporteert, dat deze poli... van massa- en zelfmoord, sedertdien voldoende ... de zondaars aldaar te boek is gebracht. En als resultaat zijn deze praktijken aldaar zoo goed tot een einde gebracht, door hun te overtuigen, „it does not pay to cheat".

...venwel is de grootste benadeelde de theeindu... zelve als één geheel genomen, daar zij door ... een aanzienlijke „drag on the market" thans ... lagere prijzen, ook voor hun product, te accep...ren hebben, vergeleken met de prijzen die nog ...n einde 1924 golden, toen het verslag geschre... was.

...n verband hiermede is een greep uit de volgende ...tistische opgaven leerzaam, welke als doorsnee...en de verhouding aangeeft van thee van Ned. ...Eng. Ind. herkomsten in een veiling te Londen ...de maand Juni van dit jaar gehouden, verge...n met die van het vorige jaar, n.l.:

	Juni 1924		Juni 1925
...g. Ind. thee per lb.	18.26 pence	. .	16.00 pence.
...ylon „ „ „	19.25 „	. .	19.81 „
...a „ „ „	15.00 „	. .	11.84 „
...matra „ „ „	19.00 „	. .	15.70 „
...asaland „ „ „	— „	. .	13.48 „

...t artikel vervolgt: Cijfers wijzen uit, dat geen ...le „Estate in India" (= Indië) in 1924 teleur...ingen baarde. Dividenden werden veelvuldig ...100 % toe uitbetaald. Zij bereikten hun climax ...het Santosa dividend van 140 %.

...et dat de vóór-wetenschap dezer feiten aan...lijk op anderen inwerkt? Zij vergeten dàn ..., dat harde en wetenschappelijke arbeid van jaren, gepaard aan een element van geluk ('t wereld theeverbruik ging sneller vooruit dan de productie van thee), en toevallige marktconjunctuen voor deze gunstige cijfers verantwoordelijk zijn. Het moge in enkele gevallen lofwaardig zijn „to be on the grab", waar deze zelfde eigenschap onder andere omstandigheden onverontschuldigbaar is.

Een drama op Java's Eerste Punt

door

J. F. C. NIENHUIS.

(Met plaat).

Waar de Westkust en de Zuidkust van de residentie Bantam elkaar ontmoeten rijst, steil uit de branding van den Indischen Oceaan, Java's Eerste Punt. Op den uitersten rand van dien kaap, door de Inlanders Tandjoeng Koelon of Tandjoeng Lahar genoemd, verheft zich, als een Eifeltoren in klein formaat, het ijzeren geraamte van den vuurtoren, die in den nacht met zijn helder licht den zeeman al op verren afstand waarschuwt en den weg wijst naar de „Behouden Passage".

Wee het schip, dat door den storm beloopen uit den koers raakt en niet bij machte is Straat Soenda binnen te komen of het ruime sop te houden! Een schipbreuk op de verraderlijke en onherbergzame kust van Zuid Bantam biedt weinig kans op redding. De in een driehoekig schiereiland uitloopende zuid-west hoek van Java is woest en verlaten. Het is een brok ongerepte tropische wildernis, waar de banteng vrij rondzwerft en de tijger ongestoord leeft.

Om den vuurtoren op Java's Eerste Punt te kunnen bereiken moet in de Meeuwen-baai worden geland. Een smalle strook glooiend strand omzoomt hier de wildernis van het steil oploopend bergland. Landwaarts is een breed pad moeizaam in het oerwoud gekapt, dat naar de rots voert waarop de vuurtoren van Java's Eerste Punt is opgericht. De weg stijgt eerst geleidelijk, doch het laatste gedeelte gaat ten slotte over in een vele treden tellende, in een rots uitgehouwen trap. Na een vermoeiende klauter wordt het emplacement, waar de vuurtoren en het verblijf van het personeel zich bevinden, bereikt.

Iets lager dan dit kleine plateau en van daar uit gemakkelijk zichtbaar, ligt in een beschutte hoek het vroegere verblijf van de dwangarbeiders. De deuren en ramen van het lokaal hebben stevige, ijzeren tralies. Volgens overlevering dienden deze ijzeren tralies niet zoozeer om ontvluchting van de 's nachts opgesloten dwangarbeiders te beletten, doch wel om te voorkomen, dat rondzwervende tijgers de slapende dwangarbeiders in hun nachtverblijf overvielen.

Het moet inderdaad gebeurd zijn, dat een lichtwachter 's nachts door tijgergebrul uit zijn slaap werd gewekt en 's morgens vernam, dat tot vlakbij het dwangarbeiderslokaal een groote tijger was doorgedrongen en daar schrik en ontsteltenis onder de opgeslotenen had verspreid. De stevige ijzeren tralies hadden het ondier belet een prooi te bespringen.

Sedert dit voorval kan hebben plaats gegrepen moeten echter al heel wat jaren verstreken zijn, want het is nu reeds bijna 20 jaar geleden, dat een einde werd gemaakt aan de tewerkstelling van dwangarbeiders op Java's Eerste Punt. Met de mogelijkheid van een nachtelijk bezoek van den door den Inlander zoo gevreesden „Toewan Matjan" had deze verandering echter niets te maken. Deze maatregel was algemeen, van alle kustlichtétablissementen in geheel Nederlandsch Indië werden in die dagen de dwangarbeiders weggenomen en vervangen door vrije koelies. De reorganisatie van het gevangeniswezen, welke in de eerste plaats ten doel had tot een betere aanwending van de

arbeidskracht van de Inlandsche gestraften te komen, eischte ook, dat gebroken werd met het afstaan van gestraften voor de kustlicht-établissementen en vuurtorens, waar zij op veraf gelegen plaatsen, zonder behoorlijk toezicht een lui leventje leidden. Voor het weinige lichte werk, dat er te doen viel, waren in den regel te veel menschen. Zoo ook op Java's Eerste Punt, waar de dwangarbeiders vrijwel beschouwd werden als deel uit te maken van het bedienden-personeel van den lichtopziener en voor alle huiselijke diensten werden gebezigd. Zeker er viel ook nog wel iets anders te doen, het onderhoud van de lichten, het schoonhouden van het emplacement en vooral het in goeden staat houden van den weg, die van de landingsplaats in de Meeuwenbaai naar het lichtétablissement voerde en bij eenige verwaarloozing dreigde dicht te groeien, doch van ingespannen arbeid was ook hier nimmer sprake geweest. Wat hier door drie dwangarbeiders werd gedaan, kon gevoegelijk door één vrijen koelie worden verricht.

Het personeel had met dezen nieuwen maatregel niet veel op. Het was er aan gewend met dwangarbeiders om te gaan en had over deze van hun vrijheid beroofde menschen heel wat meer macht, dan over vrije koelies, die hun ontslag konden nemen en vertrekken als de eenzaamheid van Java's Eerste Punt hen te machtig werd. Zeker, het kwam wel eens voor, dat een onhandelbare of gevaarlijke dwangarbeider van Batavia werd gezonden, doch zoodra bleek, dat er geen land met hem was te bezeilen, werd hij als „ongeschikt" per eerste gelegenheid naar het dépôt te Batavia teruggezonden. In den regel gedroegen deze menschen zich echter goed en vonden hun lot, hoe zwaar hen de scheiding van familie en verwanten ook was gevallen, wel dragelijk. Zij deden gewoonlijk zonder morren hetgeen hun werd opgedragen, doch zorgden er voor zich vooral niet bovenmatig in te spannen. Sommige dwangarbeiders en wel in het bijzonder zij, die wegens het maken van valsche munt waren veroordeeld, waren zeer handig en bewezen bij het verrichten van kleine herstellingen, goede diensten. In dit opzicht overtroffen zij weer de gewone koelies in bruikbaarheid.

Indien de lichtopziener van de jacht hield en iemand noodig had om hem bij het opsporen van groot wild te vergezellen, was er altijd wel dwangarbeider die zich vrijwillig aanbood om te gaan. Zoo was er jaren en jaren geleden Java's Eerste Punt een dwangarbeider te werk steld, die door den krijgsraad te Kota Radja veroordeeld tot 10 jaar dwangarbeid in den ting en vervallen verklaring van den milit stand. Als goed schutter en echt woudlooper hij door den toenmaligen lichtopziener gaarne de bantèngjacht medegenomen. Deze tot dwan beider gedegradeerde fuselier was een Madoe

JAVA'S ONHERBERGZAME ZUIDKUST.

en heette Moestar. Jong, sterk en slank wist hij het diepste oerwoud door te dringen en met mer falende zekerheid het eenmaal gevonden van het wild te volgen. Zijn schot mistte nim zenuwachtigheid of vrees scheen hij niet te ken

Doch niet alleen op jacht, maar ook bij het richten van de dagelijksche werkzaamheden op emplacement en in de woning en de bijgebou van den lichtopziener was Moestar onbetaal Gewillig en hulpvaardig was hij ook voor de houdster van den lichtopziener, een Soendanee schoone uit de Preanger, een niet genoeg te deeren hulp. Klappers plukken, houthakken, kip slachten, borden wasschen, voor elk karwei stond hij klaar. Alles deed hij kalm en met over zonder veel te zeggen, erkentelijk voor elk woord van tevredenheid dat hij te hooren kreeg.

De ijzeren ring, die elke dwangarbeider in de ketting om den hals werd vastgeklonken en waar mee ook Moestar op Java's Eerste Punt was aan gekomen, werd al spoedig na aankomst, als hinderlijk voor het te verrichten werk, verwijderd. In plaats van de bruine dwangarbeiderskleeding en de leelijke zwarte hoofddoek, kreeg Moestar ter gelegenheid van het Inlandsch Nieuwjaar een mooi baadje, een kain en een gebatikte hoofddoek, als belooning voor zijn ijver en goed gedrag. Hij mocht die kleedingstukken echter alleen dragen in de woning van den lichtopziener als hij aan tafel moest bedienen, maar bij het verlaten van het erf en ook op de dagen dat Java's Eerste Punt door een stoomer zou worden aangedaan, moest de dwangarbeidersplunje weer worden aangetrokken. Buiten het lichtétablissement behoefde niemand te weten, dat Moestar feitelijk huisjongen was van den lichtopziener en ook als zoodanig werd behandeld.

Langzamerhand leerde Moestar alle eigenaardigheden van zijn meester en diens huishoudster kennen en deed er zijn voordeel mee. Een enkel woord, een wenk of een gebaar was voor hem al voldoende om te weten wat er verlangd werd. Was het wonder, dat Moestar na verloop van tijd onmisbaar werd geacht en men hem in de lichtopzienerswoning gaarne mocht leiden?

Onder zijn lotgenooten had hij echter benijders, die afgunstig op hem waren door de bevoorrechte positie die hij innam. Zij toch werden in het bekrompte dwangarbeiderslokaal, met de dikke, ijzeren tralies, opgesloten zoodra de dagtaak was volbracht en het eten was genuttigd, terwijl Moestar, die in de bijgebouwen van de lichtopzienerswoning mocht slapen, nog buiten zijn strootje zat te rooken of lag te staren naar het tegen de rotsen opklotsende en bruisende water van den Indischen Oceaan. Die afgunst van zijn eigen lotgenooten zou Moestar's ongeluk worden.

De huishoudster van den lichtopzienar was jong, veel jonger dan haar man. Zij was een Soendaneesche, die al eens bij iemand anders huishoudster was geweest en uit een milieu kwam, waar het men den echtelijken trouw niet zoo heel nauw werd genomen. Hoewel niet tegen haar zin, was zij toch met weinig opgewektheid naar dit afgelegen eiland meegegaan. Zij werd niet slecht behandeld en zou ook zeker haar echtvriend op Java's Eerste Punt niet ontrouw zijn geworden...... als zij Moestar niet ontmoet had op haar levensweg.

Hij kon haar soms aanzien op een manier, die haar naar hem toe scheen te trekken. Er lag iets vragends, iets smeekends, iets bewonderends en dan ook weer iets dreigends in zijn oogen. Op haar beurt had zij wel eens met welgevallen den knappen, welgebouwden Madoerees, naar zij dacht zonder dat hij het wist, gadegeslagen. Moestar wist intusschen maar al te goed hoe zij naar hem had gekeken. Hij wachtte rustig af. Toen hij eens aan het strand een klapper moest plukken en zij niet ver van den klapperboom staande hem lenig en vlug langs de inkepingen van den rechten gladden stam omhoog had zien klimmen, voelde zij dat Moestar haar niet langer onverschillig was. Bij het aanreiken van den jongen klapper werd dit ook Moestar duidelijk, door de wijze waarop zij eerst haar oogen voor hem neersloeg en hem daarna opkeek. En zoo kwam het, dat er na verloop van tijd een ongeoorloofde verstandhouding ontstond tusschen de huishoudster van den lichtopziener en den dwangarbeider Moestar.

Aanvankelijk bleef alles voor iedereen verborgen, vrouwelijke vindingrijkheid wist telkens iets anders te bedenken om te zorgen, dat elke samenkomst in het geheim en ongestoord kon plaats hebben. Totdat op zekeren dag een der andere dwangarbeiders, die voor den lichtopziener iets moest halen uit zijn woning, daar niemand aantrof. Hij ging langs de bijgebouwen en kwam aan de achterzijde van het vertrek waar Moestar sliep. Door een kleine opening in de bamboeomwanding kon hij naar binnen gluren. Wat hij daar zag deed hem verbazen, men had hem niet gehoord, geruischloos sloop hij weg. Onmiddellijk keerde hij terug naar den lichtopziener, die zich hoog in den vuurtoren bevond en daar bezig was en voorloopig bezig had moeten blijven. Toen deze echter hoorde, dat zijn huishoudster zich niet in zijn woning, doch bij Moestar in de bijgebouwen bevond, liet hij zijn werk in den steek en rende hij naar omlaag.

De afgunstige dwangarbeider had zijn doel bereikt. Moestar zou het niet langer beter hebben dan zijn lotgenooten. De lichtopziener, een groote, sterke man, was in een oogwenk bij Moestar's kamer. De gesloten deur werd ingetrapt en zijn huishoudster daar ziende ontstak hij in felle woede. Hij greep de vrouw met de linkerhand bij de haren en ranselde haar met een rotan, die hij in de rechterhand had, af. Moestar was, toen de eerste slag neerkwam, langs den lichtopziener heen als een aal naar buiten gegleden. Het gegil van de vrouw, die zijn leven had verzoet, maakte hem zinneloos, hij werd „mata glap”.

Als een pijl uit den boog rende hij de woning van den lichtopziener binnen, waar hij bekend was als de beste. Het geladen Beaumont-geweer, door hem zelf zoo dikwijls schoongemaakt, stond in de binnengalerij op het rek. Een pakje patronen er naast, alles precies op zijn plaats. Hij greep het geweer met de patronen en vloog terug naar de plaats waar de lichtopziener, nog niet tot zich zelven gekomen, zijn huishoudster mishandelde. Moestar was ongemerkt tot op eenige passen genaderd, hij legde aan, een schot weerklonk en wankelend viel de doodelijk getroffen lichtopziener achterover op den grond. Van alle kanten snelden menschen toe, doch Moestar had intusschen het geweer opnieuw geladen en dreigde een ieder neer te schieten, die hem zou durven naderen. Hij verliet het erf en begaf zich naar het lager gelegen dwangarbeiderslokaal. Oogenschijnlijk kalm ging hij naar binnen en zette zich neer op den rand van den houten brits. Hij plaatste de tromp van het geweer zoodanig, dat hij de opening van den loop in zijn mond kon nemen, daarna drukte hij, met den grooten toon van zijn rechtervoet, den trekker naar beneden. Een doffe knal weerklonk, Moestar had zich zelf door het hoofd geschoten.

Reisbrieven van den Heer H. F. Tillema.

Celebes.
Van de Paloe-vlakte.

(*Vervolg*).

„Ali van den Resident” en mijn barang.

Te Paloe nam ik mijn intrek in de pasanggrahan. Ik vond dit na de zeer vele verblijven, op mijn reizen bewoond, 'n heel geschikte tampat! Gebouwd van hout, met 'n vloer van cement, ruime kamers, 'n behoorlijk bed met een niet kapotte klamboe, bijgebouwen, waarin men alles aantreft, wat men er in verwacht, 't was een luxe, die ik in geen weken had gekend. En dit alles te danken aan... het zout! De controleursfamilie noodigde mij uit bij haar de maaltijden te gebruiken, zoodat ook dit voor mij steeds zoo moeilijk op te lossen vraagstuk afgedaan was.

Tegen mijn gewoonte had ik mijn barang niet onder mijn persoonlijke hoede genomen, maar ze toevertrouwd aan „Ali van den Resident”.

Iedereen kent Ali.

Ali is op tournée onmisbaar!

Ali kan koken, uitpakken, inpakken, atoeren.

Ali kan alles!

Ali zorgt steeds voor de barang. Dus ook voor de mijne.

Nu was er nogal veel, omdat het reisgezelschap vrij groot was. Alles was bij het verwisselen van paarden voor auto's op een vrachtauto geladen. Die zou doorrijden tot Paloe om mijn zaken naar de pasanggrahan, die der reisgenooten naar de afscheepplaats aan de baai te brengen, waar ze per motorboot naar Donggala zouden worden vervoerd om ze op de K. P. M. te laden.

't Liep tegen 1 uur, toen ik naar de pasanggrahan ging. Geen barang. Ik vroeg den controleur om inlichtingen, want, onbekend met plaatselijke namen en toestanden, — 't was steeds een heele toer voor mij om op mijn lange reis wijs te worden uit al die plaatsnamen! — was me het geval niet duidelijk. De controleur telefoneerde.

Over pl.m. een half uur zou de auto er zijn, was het geruststellend antwoord. Ik wachtte met ongeduld, want 's ochtends om half drie opgestaan zijnde, zonder schoone kleeren te hebben aangetrokken, voelde ik mij heelemaal niet „lekker”.

Ik hoor een toeter en even daarna komt er een

Haarlem en Omstreken.

vrachtauto den weg afrijden. Ze houdt stil voor de pasanggrahan. De chauffeur klimt er uit, komt bij me en vertelt, dat hij geen barang heeft! Ali had printah gegeven alles naar de K.P.M., die op de reede van Donggala lag, te brengen. 't Was half twee. De boot had om twaalf uur moeten vertrekken, maar de gezagvoerder had gezegd, zoo noodig op den resident te zullen wachten. Was de resident tijdig aan boord gekomen, dan zou mijn barang op weg zijn naar Menado! En die barang omvatte alles, wat ik had meegenomen: kleeren, aanteekeningen, foto's, credietbrief, geld, aanbevelingen, alles, alles!

Hij, die nooit in de buitengewesten heeft gereisd, zal zich onmogelijk in mijn toestand kunnen indenken! Ik volsta daarom met de mededeeling, dat ik hevig ontsteld was, bang, dat ik nooit iets van mijn barang zou terugzien!

Ik naar den controleur. De controleur naar de telefoon. Gebeld. Geen antwoord. Doorgebeld. Eindelijk is er verbinding met Donggala en wel met den boomambtenaar. Weer gebeld en de klerk opgebeld. Deze was thuis. Gevraagd of de boot er nog lag. Ja, die was er nog. Verzocht om, als 't u-blieft, dadelijk naar boord te willen gaan om naar mijn spullen te informeeren. Om zeker te zijn, den assistent-resident opgebeld. Niet thuis, was aan boord. Den commies opgebeld en gevraagd om „naar beneden" te gaan (het kantoor ligt tegen den berg) en naar mijn barang te vragen. Toen den telefonist gevraagd of hij ons een grooten dienst zou willen bewijzen door persoonlijk aan boord een fonogram van den controleur aan den assistent-resident te overhandigen. Beloofd.

Na ± 'n uur te hebben getelefoneerd — men moet niet denken, dat de verzoeken zoo gauw konden worden overgebracht als ik ze hier neerschrijf — kwam er bericht. De boomambtenaar was aan boord geweest, had met den assistent-resident gesproken en met hem de barang aan boord nagegaan. Mijn spullen had men bij hem thuis bezorgd, nadat men had ontdekt, dat er een fout was begaan.

Ik werd wat kalmer, maar was nog heelemaal niet gerust, want er bestond nog altijd kans, dat een of meer colli „ergens" zouden „zweven"! En als ik ze niet kreeg? Wat dan? En als ik daar nu mijn geld, credietbrief, foto's aanteekeningen (alles netjes in een collo gedaan!) eens in zaten? Wat dan gedaan in dit land met zijn ontzettend lange afstanden, zijn sporadische verkeersmiddelen? Geld zou ik wel kunnen pindjemen op een of andere wijs, maar mijn kostelijke documenten? Nooit, nooit zou ik die weer kunnen terugkrijgen!

Ik was niet meer de wanhoop nabij, zooals een uurtje geleden, maar gerustgesteld, neen! Geen denken aan! Ik had lang genoeg gereisd in het geweldige eilandenrijk om 't niet te kunnen zijn! Daarom het vraagstuk, om mijne spullen spoedig in mijn bezit te hebben, het radikaalst opgelost door te Donggola een personenauto te bestellen om ze te vervoeren. Aldus geschiedde. „Als 't niet heeft bebandjird en de weg berijdbaar is, kunt u alles over ruim 'n uur hebben," zei de controleur. De weg is pl.m. 30 K.M. lang, wat voor een auto 'n peulschilletje is, maar hij staat bij regens — en het regende in dit meest droge gedeelte van den archipel elken dag, toen ik er was! — op verschillende deelen onder water. Het verkeer is dan gestremd en men moet wachten tot het water gezakt is. Enfin, ik had oentoeng. Om half vier rijdt een auto voor de pasanggrahan en ik herken onmiddellijk mijn barang. Dadelijk binnengebracht. Alles compleet! Kip-lekker natuurlijk, dat ik alles weer had! Maar bij het nog eens natellen — je kunt op reis met je spullen nooit secuur genoeg zijn! — bleek het, dat er drie colli...... te veel waren: een groote karoeng met iets heel hards er in en twee sloffen? Ik betast de karoeng en komt tot de ontdekking, dat er een zadel inzit. Daar gaat me een licht op en 'k wil 't eerlijk bekennen, heer assistent-resident

van Gorontalo ,ik begin te schateren van het la Zeker vanwege de ontspanning der zenuwen, 't was allerminst prettig voor u, het geval! had ik nu te Paloe uw mooie „lekker" zitten del, door u meegesleept van Gorontalo via Parigi, Toboli, Paloe, Donggala, met het doel doorsteek Kwandang-Gorontalo — ik meen 60 K.M.! — langs een niet gemakkelijken w paard te kunnen afleggen! Wat zullen de bos gedaverd hebben van Kwandang naar uw w plaats! En nu de moraal: nooit laat ik we 't was den derden keer op mijn lange reis — barang door anderen vervoeren!

(Wordt vervo

Een wantoestand.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer Staten-Generaal zijn weder achter den rug. moederen kunnen dus tot bedaren komen, en nu de tijd eenen toestand te beschouwen, die niet rechtvaardig is.

Wij leven onder het genot van algemeen recht, d.w.z., dat ieder, arm of rijk, jong of eene stem heeft uit te brengen voor de Vol tegenwoordiging.

Dat denkt men tenminste, maar het is nie

Er is eene groote schare van Nederlanders van het recht van kiezen uitgesloten zijn, en onder bevinden zich velen, die hunne spore diend hebben, strijdend voor de belangen v derland, maar onder de Tropen.

Ieder Nederlander moet achttien maanden domicilie in Nederland gevestigd hebben, al hij kiesgerechtigd is.

Was hij vóórdien in het buitenland, dan mij deze regeling begrijpen, maar is het ni spottelijk, dat zelfs een oud-Gouverneur-Ge anderhalf jaar uit Indië terug moet zijn, v eene stem kan uitbrengen?

Indië vormt een één en ondeelbaar gehee ons Rijk en wij leven niet meer onder toest dat iemand naar Indië gezonden werd, om hier niet deugen wilde. Het tegendeel is het velen der meest energieken en ontwikkelden daarheen en zorgen voor de belangen van het derland, om tijdelijk of voor goed teruggekeer vreemden beschouwd te worden.

Een ieder moet gevoelen, hoe onrechtvaard is en die toestand moet zoo spoedig mogelij anderen. Welk Kamerlid wil daarvoor zorge kan op den dank van velen rekenen.

F. VAN PE

Van Week tot Week.

14—20 JULI.

Schenkingen van den Ondernemersraad. Het van den Ondernemersraad te 's-Gravenhage besloten: aan de Eclips-Commissie uit d Akad. van Wetenschappen te Amsterdam drage te verleenen van ƒ 1000.— voor haar ditie naar Zuid-Sumatra ter waarneming totale zonsverduistering aldaar op 14 Jan. en den Christelijken Militairen Bond voor en West-Indië met een jaarlijksche bijdr ƒ 100.— te steunen.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Cand.-ex loniale landbouw, de heer J. J. Mijnssen.

Middelb. Koloniale Landb. School Deventer voor het eindexamen: A. J. Bal, T. G. Drenth, W. F. C. J. van Heel, J. F. Hellendo R. C. Immink, J. K. J. de Jonge, A. L. Kolb, Kruisinga, M. A. Meijer, E. W. Remmert, G. graaf zu Rantzau, H. L. H. Schütz, B. C. J. Tirion. W. E. C. Bloemendaal, L. bin, A. W. Geesink, J. W. van Hattum, ning, H. Kraan, H. Langevoort, M. H. H. A. Schouten, W. C. F. J. M. Smans, W. M. neker, A. C. Westerveld en C. J. Zieck.

Naar verluidt is de aangifte van nieuwe leerlingen voor deze school dit jaar zoo groot als nog nimmer sedert de oprichting, in 1912, het geval is geweest. Deze animo wordt toegeschreven aan de groote vraag naar Nederlandsche jongelui bij ondernemingen in Indië

...-Majoor J. Schultz. Bij Kon. besluit is aan kolonel der artillerie van het N.-I. leger J. Schultz, met ingang van den datum waarop hij door den gouverneur-generaal, op zijn verzoek, eervol uit den militairen dienst zal worden ontslagen, de titulaire rang van generaal-majoor verleend.

...ident van Tapanoeli. De assistent-resident van Patipoeh en Pariaman, P. C. Arends, is benoemd tot resident van Tapanoeli. (Aneta).

...nationale Telegraafconferentie. De Nederl.-Indische telegraaf-administratie zal op de 1 September te Parijs aanvangende internationale telegraafconferentie vertegenwoordigd worden door den heer H. L. G. Ternout, afdeelingschef bij het hoofdbestuur P. T. en T. te Bandoeng.

...chting Landbouw Syndicaat. Aneta meldt dd. 17 Juli: De vier bonden der georganiseerde bergcultures zullen 22 en 23 Juli a.s. vergaderen, teneinde te geraken tot de oprichting van een Algemeen Landbouwsyndikaat.

...C. H. de la Parra. † De vice-president van het Hooggerechtshof van Ned. Indië, Mr. C. H. de la Parra is, is, volgens een Aneta-telegr. d.d. Batavia 20 dezer, tengevolge van een bloedstorting in de hersenen overleden.

...rl.-Indonesisch Verbond. Tusschen eenige Nederlanders en Indonesiërs zijn besprekingen gehouden, om te komen tot de oprichting van een Nederlandsch-Indonesisch Verbond. De besprekingen liepen over de mogelijkheid, om een organisatie in het leven te roepen met de basis van een vriendschappelijke verhouding tusschen Nederlanders en Indonesiërs en het besef van elkanders onmisbaarheid voor eigen bestaan en ontwikkeling, waarop door genoemd Verbond de saamhoorigheid en samenwerking van beide landen zal worden bepleit („Vaderland").

...werpen van Algemeen Belang. „De bekende publicatie „Mededeelingen van de Regeering omtrent verschillende onderwerpen van algemeen belang" zal dit jaar helaas niet verschijnen.

...nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Keerzijde.

...ds meermalen wezen wij er hier op hoe bij de ...sche en ideele opvattingen met gunstige resul... van de bevordering der waardeering voor Indo...che kunst en kunstnijverheid, ook — gelijk trou... bij alles — de keerzijden te voorschijn komen. ...vestigden wij de aandacht onzer lezers op het niet onvoorwaardelijk toe te juichen feit, dat, ...de kunstwaarde van het Indisch kunsthandwerk ...en meer aan het licht komt, telkens zich verza...ers voordoen, die niet zoozeer uit liefde, maar uit geldelijk winstbejag, daarvan aankoopen, ...et doel: 't later voor hoogere prijzen weer van de ...te doen. Natuurlijk is dit niet te keeren, en heeft ...weer zijn goede zijde: bevordering van omzet. ...rband hiermede viel ons onlangs in *Het Algemeen ...ch Dagblad* het volgende bericht op:

KAINS EN SLIMOETS.

„Op Seba, een dorpje in Timor, is het bamboe...rkje niet langer bruikbaar, en de Inlandsche ...ristengemeente besloot tot den bouw van een ...euwe kerk over te gaan. Maar...... zooals het ...l eens meer gebeurt bij bouwen, men had de ...sten niet goed berekend en toen de vier dui...d gulden verbouwd waren stonden de muren ...de kerk overeind — maar het geld was op. ...og vier duizend gulden waren noodig, doch de ...olking had geen geld meer......

„Toen is er een gemeentevergadering geweest ...n den voorganger met de gemeenteleden. En de ...iel-gezaghebber kwam ook eens kijken, of er ...t al te sterk op offervaardigheid werd aange...ongen.

„En in die vergadering werd het denkbeeld ge...erd: als Java nu eens oude kains en slimoets ...n ons koopen wou, dan konden wij ons zelf ...pen.

„Mannen en vrouwen kwamen aandragen met mooie weefsels, vele oud-familiebezit, stukken van waarde voor de menschen, die van het kostelijkste gaven, dat zij hadden, om een nieuw, goed kerkgebouw te krijgen. De doeken zijn alle gewasschen, zijn geprijsd — en nu maken zij hun reis over Java."

Welk een bewonderenswaardige offervaardigheid! Maar hoe jammer, dat daardoor zooveel schatten, welke die kunstnijveren daar inspireeren kunnen, nu heinde en verre verspreid worden.

Wijst dit niet op de noodzakelijkheid om *nu* — eer 't heelemaal te laat is — in de verschillende centra van kunstnijverheid eenvoudige volksmusea tot stand te brengen, waar de kunstschatten zorgvuldig bewaard worden, opdat de inboorlingen, die er zoo noode afstand van doen, er hun hart aan kunnen blijven ophalen. Hoogst wenschelijk — en uit de praktijk, o.a. in Skandinavië, ook gebleken mogelijk te zijn — is het in verbinding daarmede bevorderen van blijvende beoefening der volkshuisvlijtkunst, door te beginnen met op de scholen onderwijs te doen geven in handenarbeid, zij 't ook nog zoo eenvoudig, maar toch altijd in den geest van de in iedere streek speciaal van ouds voorkomende technieken, alsook door de kunstnijveren op doelmatige wijze te helpen aan materialen, instrumenten, enz. en zoo noodig ook een afzetgebied voor hun werk te vinden.

Elders lezen wij hoe de correspondent te Makassser van bovengenoemd blad schrijft:

GYMNASTIEK EN HANDENARBEID.

„Wat wel nimmer verwacht werd, is, dat op de scholen hier gymnastiek-onderwijs wordt ingevoerd, dat op de eerste school A reeds is aangevangen en waarmede een onderofficier van het leger is belast. Over het algemeen is het kleine publiek [illegible] juister het publiek van kleine menschen [illegible] de invoering hoogst ingenomen.

„Ook schijnt men thans over het invoeren van handenarbeid te denken; althans het advies der hoofden is daaromtrent ingewonnen; veel schijnt men er in onderwijzerskringen niet voor te voelen, omdat alle gelegenheid het behoorlijk te geven ontbreekt en niet iedereen zich er toe geroepen gevoelt, hoewel verscheiden leerkrachten zelf onderwijs er in hebben genoten."

Laat men er nu eens niet te lang over *denken*, maar liever zoo spoedig mogelijk *doen*. Handenarbeid valt bij de jeugd, tot afwisseling van intellectueel werk, evenzeer in den smaak als gymnastiek en de resultaten er van zijn zeker niet minder heilzaam: het bevordert de ontwikkeling van de geestelijke krachten in den mensch, die bij het kind in hooge mate aanwezig zijn, doch helaas in den tegenwoordigen tijd, door eenzijdige verstandsontwikkeling en overmatige lichaamsbeweging, dikwijls zoo zeer in de verdrukking komen, dat zij op lateren leeftijd veelal niet meer tot uiting kunnen komen, getuige de klaarblijkelijke afkeer er van bij de leerkrachten, „die er zelf onderwijs in hebben genoten."

Maar zoo goed als er voor het gymnastiek-onderwijs een onderofficier uit het leger te vinden was, zoo is daar in Indië, waar nog bijna overal door de inboorlingen huisvlijt beoefend wordt met hart en ziel, wel een *toekang* (kunstnijvere) aan te wijzen, die tegen een kleine vergoeding van tijd en moeite, genegen is de jeugd in te wijden in de geheimen van zijn geliefkoosd vak, het vlechten b.v., waarvoor over den geheelen archipel de verschillende daartoe aangewezen materialen als voor 't grijpen liggen. Ook de noodige excursies tot het verzamelen daarvan in de prachtige tropische natuur zou voor de jeugd immers een heerlijkheid zijn!

Boeatan.

Op Maandag 3 Augustus ten 8 ure n.m. zal in Heulstraat 19, den Haag, de jaarlijksche Algemeene Vergadering van „Boeatan" worden gehouden (zie vorenstaande advertentie).

Misschien kan dit voor belangstellenden in het streven aanleiding zijn tot het nemen van één of meer aandeelen van *f* 50.—, welke aan te vragen zijn bij den penningmeester den heer R. Francis, die ook gaarne genegen is desgewenscht inlichtingen te geven, speciaal wat betreft Boeatan's financiën, ten opzichte van het doel: bevordering der Indonesische kunstnijverheid en huisvlijt.

Een bezoek aan de Toonkamers is altijd der moeite waard. Voor het uitstalraam, waar den laatsten tijd allerlei vlechtwerken uit verschillende deelen van den

archipel te zien waren, waarvan vooral de aardige Menangkabausche taschjes en matten, terecht zeer veel aftrek vinden, prijken thans brocaatweefsels, eveneens uit onderscheiden oorden van Indonesië afkomstig.

Hoewel een rijk aanzien hebbend door de ingeweven figuren van goud- en zilverdraad, blijven zij altijd getuigen van den aangeboren goeden smaak der eenvoudige weefsters. Wat een beheerschte kleurenpracht! Het schitterendst, ook van techniek, zijn wel de zijden *tjindé's* uit Palembang en Muntok, die aan weerszijden de uitstalling voor 't raam afsluiten, niet onderdoend voor het zware goudweefsel in prachtig vlak-ornament, dat achter de groote gong over 't gordijn hangt en geflankeerd wordt door slendangs met somber effen middenveld, waartegen de kleurige randen zoo geestig afsteken.

Ook kleinere stukken heeft Boeatan thans in verscheidenheid, welke zoo geschikt zijn te verwerken tot reticules en boekkaften.

In de middenzaal, waar gelegenheid is tot Indisch lunchen van 12—2 en tot theedrinken van 3—6, zijn langs de wanden de fraaiste batiks te bewonderen, waartusschen fijne etsen zijn opgehangen van *Mas Pirngadi*, den Javaanschen kunstenaar, die o.a. ook den Heer Jasper behulpzaam was bij het verluchten van diens technische werken betreffende Indische Kunstnijverheid.

En dan is het achterlokaal, het eigenlijke magazijn, nog vol kunstschatten, die om bewondering en, zoo mogelijk, om koopers roepen!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad. Wet op de Staatsbegrooting van Ned.-Indië.

De Loc. (8 Juni) ontleent aan het *Afdeelingsverslag* van den Volksraad over de begrooting voor 1926 beschouwingen over *den toestand van 's Lands financiën, den politieken toestand* en *het ontwerp eener Indische Bedrijvenwet.*

Verschenen is *de Memorie van Antwoord* op het Afdeelingsverslag van den Volksraad over de begrooting. Het *Bat. Nwsbl.* (10 en 11 Juni) en *De Loc.* (11 Juni) melden hetgeen gezegd wordt over: *Financieele politiek en bezuiniging, Economische politiek, Winstaandelkassen, Economische opheffing, Verhouding Indië-Nederland, Indologische leerstoelen te Utrecht, Politieke toestand* en *Communisme.* Wij releveeren hieruit het volgende:

Ook met de algemeene strekking der ten aanzien van *het communisme* door enkele leden geleverde beschouwingen kan de Regeering zich niet vereenigen. Ten deze verwijzende naar hetgeen omtrent dit onderwerp voorkomt in de Mededeelingen der Regeering omtrent eenige onderwerpen van algemeen belang 1924 en de namens de Regeering in de jongste najaarszitting van den Volksraad gegeven uiteenzetting, meent Zij te kunnen volstaan met op te merken, dat de communistische beweging wel verre van door geweld en uittarting te zijn gesmoord, een zoodanige vrijheid heeft genoten als overigens met de plichten der overheid ook maar eenigszins vereenigbaar was. De invloed van communistische propaganda mag, op grond van de feiten zooals zij geleidelijk bekend zijn geworden, vooral toegeschreven worden aan voorspiegelingen, waarvan de onzinnigheid tot het eenvoudige verstand niet aanstonds doordrong, zoomede aan een heimelijke terreur. Dat zich geen onlusten voordeden, zoolang men zich door bedoelde voorspiegelingen misleid, deze terreur liet aanleunen, spreekt van zelf. Even begrijpelijk is, dat de bevolking, toen haar geduld was uitgeput en zij een einde aan den dwang wilde maken, daarbij hier en daar de grenzen van het geoorloofde heeft overschreden. Zeer zeker heeft het bestuur door nauwgezet onderzoek van grieven, bespreking en voorlichting de communistische propaganda naar vermogen geneutraliseerd: de ongeregeldheden, waarmede de tegenactie hier en daar gepaard ging, heeft het echter met alle kracht tegengegaan. De tegen de betrokken autoriteiten ingebrachte beschuldigingen van prikkelend optreden, ja zelfs van sarren en machtsmisbruik, verwerpt de regeering met kracht. De als voorbeelden opgesomde maatregelen, als het handhaven van de orde op de vergaderingen, het verbieden van vergaderingen, die niet precies op het voorgeschreven uur aanvangen, e. d g. waren alle noodzakelijk ter verijdeling van de pogingen der propagan-

disten tot opzettelijke en methodische wetsontduik[illegible] Van de van verschillende zijden aan de Rege[illegible] zoomede aan bestuur en politie gebrahte [illegible] nam de regeering met erkentelijkheid kennis, blijft waakzaam en zal niet nalaten ook d[illegible] strengste maatregelen te nemen, zoo de onver[illegible]lijkheid daarvan mocht blijken. Maatregelen, te[illegible]scherming van de tucht in het leger te nemen, [illegible] nog een onderwerp van beraadslaging in de in[illegible]partementale commissie uit. De opruiende pamfl[illegible] waarop in het afdeelingsverslag wordt gedoeld, zijn te lande uit Nederland met verschillende mails [illegible]bracht en waren gericht aan honderden Inl. amb[illegible]ren. Van rechtstreeksche zending aan militair- [illegible]rinepersoneel is niet gebleken. Wie de juiste afze[illegible] zijn is niet met zekerheid bekend. De afzendad[illegible] waren, naar alle waarschijnlijkheid, gefingeerd [illegible] de namen der onderteekenaars. Ook tot de pe[illegible] der propagandisten strekt zich het overheidsto[illegible] Aan beperkende reisbepalingen voor Java als [illegible] 1924 no. 548 voor de Buitengewesten zijn vastge[illegible] is de behoefte nog niet gebleken. Waar particuli[illegible]derwijs een communistisch karakter draagt of dr[illegible]dragen wordt onderwijsbevoegdheid aan den ond[illegible]zer ontzegd.

Dat in *het Vlootwetprobleem* zich meerdere [illegible]nale en internationale factoren doen gelden, di[illegible] zuivere waarneming uit de verte ontsnappen, m[illegible] van algemeene bekendheid worden verondersteld[illegible] verband hiermede kan, naar het oordeel der Reg[illegible] in het feit, dat het Vlootwetsontwerp na een beh[illegible]ling door den Volksraad voorloopig terzijde we[illegible]legd, geen gebrek aan deferentie jegens het [illegible] worden gezien.

De Loc. (11 Juni blz. 9) bevat het antwoord de[illegible]geering d.d. 5 Juni aan den heer J. E. Stokvis op [illegible]vraag d.d. 23 Maart 1925, over *de ongeregeldhe[illegible] den Preanger.*

In het *Soer. Hbl.* (11 Juni 3de bl.) bespre[illegible] heer *Zentgraaff* de „opmerkelijke" beschouwing[illegible] *de Inlandsche beweging en het Communisme* [illegible] Afdeelingsverslag van den Volksraad. Hij betoog[illegible] dat aan communistische bladen het verschijnen [illegible]gelijk behoort te worden gemaakt. Immers zij zijn [illegible] den Staat en derhalve als gevaarlijk voor de [illegible]schappij te beschouwen.

In de M. v. A. van de Regeering over *de ins[illegible] van provincies en regentschappen* (*De Loc.* 12 [illegible]) ontkent de Regeering dat „vrijwel niets" is [illegible]dragen.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 t/m. 16 Juni) geeft verslage[illegible] *de zittingen van den Volksraad* en desbetreffende [illegible]zichten van *Civis.*

Met groote meerderheid heeft de Eerste Kam[illegible] ontwerp van „*Wet op de Staatsregeling van Ned.-I[illegible]*" aangenomen. In het *Bat. Nwsbl.* van 12 Juni [illegible] *Civis* het beeld der *Staatsherziening* weer, terw[illegible] *Bat. Nwsbl.* van 15 en 16 Juni de staatsregeling, [illegible] zij thans luidt, na de door de Tweede Kamer [illegible]brachte wijzigingen, in haar geheel afdrukt. [illegible] *treedt in de plaats van het Regeeringsreglement.*

Gandhi als opvoeder. De „Anglo-Indians". De algemeene Kweekschool.

De bundel artikelen van Gandhi, die kortgele[illegible] „La jeune Inde" verscheen, geeft van den Brit[illegible]dischen leider *Gandhi* een veel scherper en sym[illegible]ker beeld dan de kleine biographie, die Romai[illegible]land over hem schreef. Uit Ghandi's eigen o[illegible] leest men dat hier een menschenkind voor o[illegible] met alle deugden en tekortkomingen van een g[illegible] Fransche vertaler spreekt van een „Indisch Ch[illegible] en inderdaad is er in de klaarheid en zuiverh[illegible] Gandhi's uitingen, evenals in zijn daden veel [illegible] Christus herinnert. Uitvoerig licht *dr. G. J. N[illegible]huis* dit toe in het *Soer. Hbl.* (8 Juni), om [illegible] besluiten:

Onze propagandisten „voor nationaliseering [illegible] onderwijs" op Java doen goed, den slotzin van [illegible] toog te lezen: „Niets staat verder van mij af, [illegible] exclusief te willen maken, dan muren op te [illegible] om onze cultuur. Maar ik houd eerbiedig vol, [illegible] waardeering van een andere cultuur die der [illegible] volgen, niet voorgaan". Een standpunt volkomen [illegible] aan dat wat schr. dezes al enkele jaren verdedigde [illegible] nog de leuze der „nationalisatie" van Br. Indië [illegible] Java was overgewaaid. Dit standpunt: alleen dát [illegible]wijs aan Inlandsche kinderen is goed, dat op de [illegible] cultuur rust, en dat dus ook aan de Holl.-Inl. scho[illegible] nationalen wortel (3 lagere klassen) geeft. Gandhi [illegible]

heeft op de lagere school nooit Engelsch geleerd, en is een der vele voorbeelden, dat het leeren van de vreemde taal een schitterende beheersching niet uitsluit. Er is in het optreden van Gandhi veel tegenstrijdigs, dat op diepe innerlijke conflicten wijst. Hij is, wat Keyserling van de theosofen zegt, iemand, die Oostersche gedachten op zijn Westersch uitvoert. Jarenlang een bewonderaar van Engeland en Engelsche cultuur, is hij door teleurstelling verbitterd en naar het andere uiterste overgeslagen: weg met al wat Westersch is, weg met alle moderne beschaving, terug tot het oude Indië! Met alle hartstocht en daadkracht van den Westerling heeft hij passiviteit gepropageerd en heeft hij massa's in beweging gebracht zonder reëel de verhoudingen te zien. En dat is de oorzaak geworden, dat hij ondanks 't aureool, dat een Engelsche gevangenis hem geeft, politiek heeft afgedaan.

De Loc. (11 Juni blz. 8) bespreekt de extrême-nationalistische bemoeiïng in Britsch-Indië met de Indo-Europeesche bevolking, welke in Br.-Indië zulk een gansch andere positie inneemt als hier te lande. *Gandhi* en *Das* — de twee grootste nationalistische leiders — zoeken beiden de Indo-Europeesche bevolking er van te overtuigen dat hun plaats aan de zijde der Indische nationalisten is, een betoog dat te eer gehoor vindt naarmate deze groep ginds verder van de Europeesche is verwijderd. Bedenkend, dat het waarlijk zoo zeker niet is of de Indo-Europeesche positie verbetert naarmate de zelfbesturende bevoegdheid van Britsch-Indië toeneemt, *waar immers de „Indianiseering" der staatsdiensten hen thans reeds treft,* zijn deze uitspraken van Das en Gandhi — volgens „De Loc." — toch voor de politieke situatie in Britsch-Indië van beteekenis.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 Juni) geeft een verslag van een op 13 Mei j.l. te Calcutta gehouden vergadering van „Anglo-Indians", waarbij zich ook de Domiciled Europeans („blijvers" onder de Europeanen) hebben aangesloten. De Anglo-Indians kunnen zich niet vereenigen met de interpretatie van „verindisching" in de beteekenis van het ontslaan van den eenen Indiër om plaats te maken voor een anderen Indiër (Hindoe of Mohammedaan). Deze opvatting is de voornaamste reden geweest van *de werkloosheid onder de „Anglo-Indians."* De vergadering besloot een deputatie naar Engeland te zenden ten einde de wenschen en nooden te bepleiten.

B. toont in het *Bat. Nwsbl.* (12 en 15 Juni) aan, met bewijzen uit de geschiedenis van het onderwijs der laatste jaren, dat *het plan der algemeene Kweekschool* geheel in de lijn der onderwijspolitiek ligt, dat het door hem geschetste gevaar voor onze Europeesche school niet denkbeeldig is geweest en steeds dreigender wordt, dat het ongetwijfeld in de bedoeling ligt via de A. K. S. te komen tot de stichting der algemeene Ned.-Indische Lagere School. B. meent dat daarom de dure plicht is van allen, die het wel meenen met het onderwijs onzer kinderen, front te maken tegen het plan. Bij hem heeft steeds de bedoeling voorgezeten de I.-E. gemeenschap te waarschuwen voor de voor haar belangen schadelijke onderwijs-politiek. In het tweede hoofdartikel beschouwt *B.* het A. K. S. plan en de onderwijs-politiek meer van algemeen standpunt en tracht hij aan te toonen, dat het bijzonder Europeesche volkomen samengaat met het algemeene belang en daarmede niet in strijd is.

In- en uitvoer. Sumatra en Java.

De heer *Van Citters* geeft in het „Soer. Hbl. (10 en 12 Juni) een overzicht van *de ontwikkeling van den in- en uitvoer van Ned. Indië in de latere jaren.* Schr. constateert dat in de cijfers ook merkbaar wordt de invloed van het buitenlandsche kapitaal, hetwelk belegging in ons koloniaal gebied zocht, welke invloed onvermijdelijk moest leiden tot een vermeerderde *export en import* naar een van de landen, die hun geld in onze Koloniën hebben geïnvesteerd. Het duidelijkst komt dit voor den dag bij de thee en eerst nu blijkt het met recht, dat het *een onvergeeflijke fout* is geweest, dat men de kip met de gouden eieren heeft laten slachten, doordat men geen stelling heeft genomen tegen den *overgang van theeondernemingen in Engelsche handen in de na-oorlogsche jaren.* Door dezen overgang van waardevolle ondernemingen tegen lage prijzen in Engelsche handen is in 1923 de uitvoer van thee naar Engeland reeds grooter dan die naar Nederland. Schr. hoopt dat wij deze les ter harte nemen en er ons voordeel mee doen, indien later weder voor een der belangrijke uitvoerproducten een tijd van depressie mocht aanbreken.

De „Sum. Post" (19 Juli) wijst er op hoe de natuur *het eiland Sumatra,* dat nog slechts zulk een korte ontwikkeling als cultuurland kent, met zeer bijzondere eigenschappen heeft begiftigd. Aanvankelijk was het de *tabak,* die langen tijd de hegemonie had. Thans blijkt dat ook voor *thee* de klimatologische en andere omstandigheden zoo gunstig zijn, dat er sinds het laatste jaar een duidelijk onderscheid gegroeid is tusschen Java- en Sumatra-thee. De Londensche markt legde het eerst hoogere prijzen aan voor de thee, van Sumatra afkomstig, terwijl later de Amsterdamsche markt volgde. In het behaalde overwicht heeft ook de betere sorteering van de Sumatrathee een rol gespeeld. Maar niettemin wordt door experts in Holland beweerd, dat de Sumatrathee, mits de tot dusver gevolgde serieuze productiemethoden gehandhaafd worden, op den duur aan de spits van de markt zal komen te staan. Ook hierbij zal het waarschijnlijk niet uitsluitend om de Sumatrathee gaan, maar om de daarmede te creëeren combinaties. De Javakinaplanters zien de toekomst somber in, omdat Java met de *kinacultuur* op Sumatra zeker niet zal kunnen concurreeren. Op dit product legt men zich meer aan de Westzijde van dit eiland toe, terwijl in den laatsten tijd ook het verdere Zuid-Westen schitterende resultaten oplevert. Ten aanzien van de *rubber* bestaat nog eenige twijfel of op Sumatra meer product tegen lager kosten kan worden verkregen, ook al gaat de meening van velen reeds in die richting. Maar bovendien zou men naar den *oliepalm* kunnen verwijzen, die op Sumatra een geheel eigen type heeft verkregen, dat tot dusverre het voor de doeleinden, waarvoor men dit gewas aanwendt, meest voordeelige type is gebleken. Telkenmale hoort men dan ook, nu de energie en de durf weer toeneemt, van plannen tot verdere exploitatie van landstreken op Sumatra.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Verzorging van den Veestapel in het Krawangsche.

I.

Naar de meening van den schrijver, welke is neergelegd in de „Perniagaän" van 16 Februari 1925, wordt het werk van den adjunct-gouvernements veearts en zijne twee vee-mantris in het Krawangsche, bemoeielijkt, omdat de ressorten voor dat personeel te uitgestrekt en de telefoonverbindingen niet alle in Regeeringshand zijn.

Tengevolge van deze laatste omstandigheid komen de dienstberichten dikwijls in het geheel niet of somtijds gebrekkig over, tot schade van eene spoedige afwikkeling van zaken.

Met betrekking tot de verzorging van den inheemschen veestapel, kan het gunstig bericht worden vastgesteld, dat de bevolking daarin meer belang gaat stellen dan vroeger.

Wel tornt men in de hooger gelegen streken nog vele malen tegen de oude begrippen van de bevolking ten deze op, doch de veearts heeft geleidelijk het vertrouwen van het volk weten te winnen en is de toestand, naar de meening van den schrijver, thans van dien aard, dat, voor het geval eene besmettelijke ziekte uitbreekt, er op kan worden gerekend, dat daarvan tijdig kennis gegeven wordt aan het Bestuur en dat van de zijde van de bevolking daadwerkelijke hulp zal worden verleend.

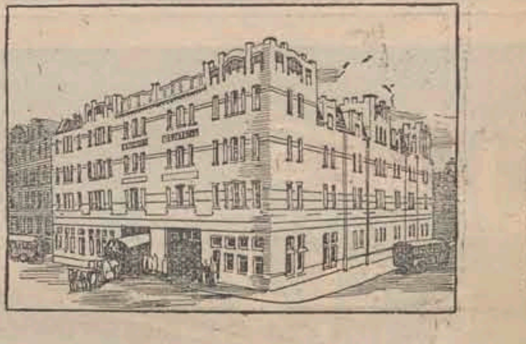
Dat de inheemsche vee-eigenaren niet meer onverschillig staan tegenover den toestand, waarin hun vee verkeert, kan o.m. hieruit blijken, dat men gaarne dit vee aan de kleine operatie van inenting onderwerpt, een feit dat van te meer belang is, omdat die eigenaren te Poerwakarta dikwijls hun vee wat te spoedig zenden naar Batavia en Bandoeng.

Ten opzichte van de veeverzorging in het Krawangsche, mag men vertrouwen hebben in de toekomst.

Die verzorging geldt in de eerste plaats de aanwezige 150.000 karbouwen, waarvan het grootste aantal in de vlakten voor sawaharbeid voorkomt en naar het aantal waarvan, de maatschappelijke welgesteldheid van de eigenaren wordt bepaald.

Als slachtvee heeft de karbouw grooter waarde voor de bevolking dan het rund, doch het gebruiken van karbouwen vleesch heeft jammer genoeg dit gevaar in zich, dat het de verspreiding van miltvuur, waaraan de karbouwen zoo dikwijls lijden, in de hand werkt en schadelijk is voor den mensch.

In het jaar 1919 stierven in de desa Tjikideung tal van personen, tengevolge van onvoldoend toezicht op

de karbouwen die voor de slachterijen waren bestemd, terwijl dit onvoldoende toezicht moest worden geweten aan gebrek aan deskundig personeel, zoodat de groote massa ook niet wist of men met goed of slecht vleesch te doen had.

Het aantal runderen in het Krawangsche wordt geschat op 15000.

Vroeger trof men die dieren uitsluitend aan in de hooger gelegen streken, doch thans komen zij ook in de lagere landen voor en zelfs in een stijgend aantal, sedert men in het jaar 1915 is begonnen het rund het karbouwenwerk op de sawah te laten doen, omdat het rund minder aan besmettelijke ziekten onderhevig is dan de karbouw.

Voor de verbetering van het runderras, is ook het een en ander verricht. Men heeft destijds 3 stuks Bengaalsche stieren ingevoerd, doch daarvan is slechts nog eén in leven.

Geinspireerd door den veearts, zijn er thans te Tegalwaroe 12 stuks Bengaalsche stieren, die tegen den prijs van *f* 80.— per stuk zijn aangekocht.

Men heeft getracht tot eene schikking te komen met de Afdeelingsbank terzake van de levering uit Midden Java van vrouwelijke runderen, op gemakkelijke betalingsvoorwaarden, doch die schikking is niet tot stand gekomen.

Het grootste gedeelte van de 10000 aanwezige paarden treft men aan in de districten Segalakerang en Tji Salak.

De bevolking zelve heeft *f* 1200.— bijeengebracht, waarvan *f* 800.— is besteed voor den aankoop van 2 goede hengsten, welke thans haar eigendom zijn.

Men is over de resultaten tevreden, hetgeen kan blijken uit de vraag naar bergpaarden, welke thans zeer gewild zijn.

De door het gouvernement ter beschikking gestelde hengst is te Plered aanwezig.

Voor elke paring betaalt de belanghebbende *f* 2.50.

Het Noordelijk gedeelte van Krawang met zijne vele moerassen, is voor het houden van paarden niet geschikt.

De dieren zijn niet bestand tegen de muskietenplaag en tegen de veel voorkomende Surrahziekte.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

China en Amerika.

Wanneer men de toestanden waarin op dit oogenblik China verkeert aan een ernstig onderzoek onderwerpt, dan, zoo schrijft men in de Sinar-Sumatra" van 4 Februari 1925, kan men onmogelijk tevreden zijn met den gang van zaken in dat groote land. Steeds blijven de berichten van onrust in alle deelen van het land voortduren, terwijl de overtuiging is gevestigd, dat de vreemdelingen de voorhoede vormen van die personen, die leiding geven aan de zaken van de groote Chineesche Republiek.

De Chineesche schaakspelers op het politieke schaakbord van China worden steeds heviger in hun toorn en de vreemdelingen met hunne listige praktijken hebben hunne gedachten tot het uiterste gespitst op de materieele voordeelen voor hun eigen land, ten koste van het Chineesche Volk.

Dit zijn feiten, die niet vallen te loochenen.

Zeer aanzienlijk is het Kapitaal dat de Westerlingen in China hebben gestoken.

Ook de nijverheid en de fabrieken werken voor een groot gedeelte met Westersch Kapitaal, en wel zóódanig dat het, naar schrijver's meening, gewettigd is de overtuiging uit te spreken, dat de Vreemdeling leeft op kosten en van het zweet van het Chineesche Volk.

Die toestand is te ingewikkelder omdat:

1o. het Chineesche Volk nog niet in staat is beloften te geven voor de toekomst;
2o. dat het Westersch Kapitaal de Chineezen in staat moet stellen wetenschappelijke en praktische kennis van de economie van het land op te doen;
3o. dat het Chineesche Volk geleidelijk inzicht krijgt in de hoegrootheid der schade, welke het wordt toegebracht;
4o. dat het geld der Vreemdelingen noodig is voor hulp (arbeid en loon) van het volk, dat zijne vleugels vrij en breed wil uitslaan.

Naar de meening van den schrijver, is de zucht naar de Macht en naar rijkdom van de Militaire Partij in China, de oorzaak van al de onlusten.

Hoewel die Militaire Partij zeer goed weet hoe schadelijk hare actie is voor het land, blijft het Eigenbelang toch op den voorgrond treden.

Zij geeft het vreemdelingenelement als het ware de taak in de hand om de leiding van de zaken op zich te nemen en uit te breiden, terwijl ze weet dat oorlogvoeren geld kost, hetwelk moet worden opgenomen, en dat concessies moeten worden verleend of landstreken moeten worden afgestaan, die waardevolle mineralen en grondstoffen bevatten.

De schrijver beschouwt om die redenen de Militaire Partij een vloek voor het land.

Het is algemeen bekend op welke fanatieke wijze de Chineesche Generaals streven naar het bezit van de Macht en van geld, dat zij tot millioenen dollars deponeeren bij de vreemde Banken en dat door dwang verkregen is van het Volk dan wel als belooning van een of andere Mogendheid, die zoo gaarne zoude zien dat China's rijkdom zich naar elders verplaatst.

Degenen, die in die richting werken, zijn vooral de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, in wier optreden een groot deel van het Chineesche Volk steeds het grootste vertrouwen heeft gesteld en zich beschermt rekende tegen de dikwijls willekeurige handelingen der andere Westersche Mogendheden.

Doch wanneer op dien toestand dieper wordt ingegaan, komt men tot de overtuiging dat de Vereenigde Staten van Noord-Amerika de ware vrienden van China niet zijn.

De Amerikaan treedt vriendelijk en minzaam op, plaatst tegelijkertijd groote Kapitalen in China, en trekt zich daarna terug, ten einde het groote doel, dat hij heeft voorgesteld ter gelegenertijd te bereiken. [1])

Die financieele politiek is ook wel gericht op Japan, doch toch nog meer op de Chineezen, waarvan velen een levensbestaan hebben gezocht in Amerika en meer in het bijzonder in Californië.

Toen de toestanden dáár geregeld waren, werden echter de immigratie voorschriften wederom in toepassing gebracht, waaruit men kan waarnemen dat Amerika, wanneer het oogenblik daartoe gekomen is, de handen terugtrekt.

(Wordt vervolgd).

1) Het aantal Amerikanen in China steeg in de laatste jaren van 300 tot 12000 personen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Boschbouwkundig Tijdschr. Tectona.

De April—Mei-afl. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Het verjongingsonderzoek van sandelhout (Santalum album L.) op Java, door F. Kramer. — Sandelhout op Timor, door Th. Rahm. — De begrooting van het Boschwezen voor 1925, door W. Zwart. — Het „United States Forest Service Standard Compass" en een nieuwe methode voor de bepaling van de miswijzing, door J. W. Gonggrijp. — Boschbescherming op Java.

Voorts eenige „korte berichten": de leeftijd der natuurdjatibosschen, door F. W. Snepvangers. — Wilde bantengs in de bosschen van Noord-Japara in 1853, door E. H. B. Brascamp. — Over de sortimentsverdeeling van het djatitimmerhout, door H. Beckman. — Over den achteruitgang der djatibosschen, door W. Zwart.

Ten slotte de vaste rubrieken: Literatuur, Personalia, Marktberichten, enz.

Tin op Flores.

Over dit onderwerp — hetwelk steeds groote belangstelling verwierf — eene beschouwing van Dr. H. Ehrat in het Juni-Nr. van de Mijningenieur. Na een overzicht te hebben gegeven van de vele pogingen, welke in den loop der tijden zijn gedaan om op genoemd eiland tinerts in exploitabele hoeveelheid aan te treffen, welke pogingen steeds zonder resultaat zijn gebleven, geeft schr. als zijne meening te kennen dat de hardnekkige verhalen omtrent tin en tinwinning door de bevolking op Flores van allen grond ontbloot zijn.

Schr. besluit: „Wel is het jammer dat de wensch, gekoesterd door Prof. Vermaes: „Flores moge een tweede Billiton worden", niet verwezenlijkt werd."

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap.

Het 2e stuk van dl. 69 (jaarg. 1925) bevat: Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. V. Het zondebesef bij de Toradja's (vervolg). — Twee belangrijke conferenties, door Dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer

van Dubbeldam. — Die Koöperation in der holländischen Mission, von Dr .F. J. Fokkema. — Onderwijs en Zending in Ned. Oost-Indië, door H. Meyerink. — De wereldtaak der Christelijke Kerk. Internationale Studentenconferentie te Manchester van 31 Dec. 1924—6 Jan. 1925, door G. W. A. Pruis. — Uit de Javaansch-Soendaneesch-Maleische pers — Literatuur-aankondiging.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 49. De reorganisatie der bergcultures, door W. C. van der Meulen, voorzitter van den Indischen Ondernemersbond. — Het biochemisch onderzoek van den bodem. Voordracht van den hr. Tey Tiauw Hok (zie ook No. 50). — Inferieure theeën, — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Bodemuitputting als economische factor, door Prof. J. van Baren (ontleend aan het Tijdschr. voor Econ. Geographie; zie ook No. 50). — Maandelijksch overzicht van Java's productenmarkten.

Id. No. 50. De reorganisatie der bergcultures (1924 ...). — Wat kan de Europeesche rubbercultuur doen om zich sterker te maken tegenover de concurrentie van de Inlandsche rubber? door Dr. O. de Vries. — Ondernemersraad voor Ned.-Indië. Een rede van Prof. Treub. — Wetenschappelijke grondslagen der selectie, door Dr. W. H. Arisz. — De Japansche thee-industrie. — Plantersverlangen. De reorganisatie der bergcultures.

Cinchona.

Van dit tijdschrift, bevattende korte mededeelingen betreffende de kina-cultuur, onder redactie van het Gouvernements Kina Proefstation, is weder een afl. verschenen (jaarg. II, No. 1). Den inhoud weer te geven is ondoenlijk door de groote verscheidenheid.

De Indische Culturen.

Inhoud van No. 11 (1 Juni '25). Europeesche culturen op Celebes, door Holtus. — Het enten van mangga, door de Vries. — Occulaties als plantmateriaal, door Dr. Schweizer. — De hoofdbron onzer nationale inkomsten in gevaar, door „de Havik". — Korte berichten: Monografieën van den Belasting-Accountantsdienst. — Het uitvoerrecht op zgn. Inlandsche rubber. — Wat er achter de „model-theeonderneming zit". Enz.

De Tropische Natuur.

Jaarg. 14, afl. 6 (Juni '25). Tusschen de beren (in den Ophir, Sumatra's Westkust), door O-Viri (met ill.). — Een paar planten uit Kroeï's bovenlanden (met gekleurde plaat), door J. Beumée. — Een bijzondere vrucht (Opuntia), door Dr. A. Rant (met ill.).

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 85, afl. 1. Verslag over het jaar 1924 der Natuurkundige vereeniging in Ned.-Indië. — De alpiene vegetatie van den Lawoe-vulkaan in Midden-Java, door Dr. W. M. Docters van Leeuwen. — Vulkanische verschijnselen en aardbevingen in 1924, door Dr. S. W. Visser.

Javaansche kunst in Musea.

In de reeks monographieën, welke onder den verzamelnaam „Ars Asiatica, études et documents publiés sous la direction de V. Goloubew" verschijnt bij G. van Oest (Parijs en Brussel), zal in het najaar eene publicatie van Prof. Dr. N. J. Krom het licht zien. Het werk handelt over voorwerpen van Javaansche kunst in musea hier te lande zoowel als in Indië, alsmede in particuliere verzamelingen.

„L'art javanais" zal worden eene publicatie in 4°. formaat, met ongeveer 80 blz. tekst en 60 platen ter illustreering.

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 26 (30 Mei '25). De Inlandsche beweging in Aziatisch verband. — De ontwikkeling van den handel van Ned.-Indië met de landen van de Zuidzee, door J. G. Wiggers (vervolg; zie ook No. 27). — Moderne invloed op de Inlandsche bevolking (slot). — Kabouterverhalen. Een onverzoenlijke. — Oostersche heelmiddelen en Westersche geneeskunde (zie ook No. 27). No. 27 bevat, behalve de boven reeds aangeduide vervolgartikelen, o.m. nog een korte schets van de vanille-cultuur, welke op Java hoe langer hoe meer de aandacht begint te trekken.

Handelsvereeniging „Amsterdam".

In Nr .28 (11 Juli) van Eigen Haard wijdt de hr. H. G. J. van der Mandere eene historisch-economische beschouwing aan de „H. V. A.", de machtige maatschappij op het gebied van Indische cultures, handel en industrie. De volgende getallen geven hiervan een denkbeeld. In 1879 opgericht met een maatschappelijk kapitaal van 1¼ millioen gulden, bedraagt dit thans f 25 millioen; ze beheert op Java 12 suikerfabrieken, 2 tapioca- en 2 vezelfabrieken, en eenige rubber- en koffielanden; op Sumatra een aantal thee-, koffie-, tabak-, olie- en rubberondernemingen, benevens 2 vezelfabrieken, in al welke bedrijven een vermogen is vastgelegd van ruim f 130 millioen!

De Indische Loods.

Uit den inhoud van No. 22 (12—18 Juni '25). Ons kadaster, door B. — Uitstervende Dajakstammen (werk voor Bestuur en Missie), door B. — Gewest en provincie. Verhouding en naamgeving. — De Land- en Tuinbouwtentoonstelling te Patjet (Sindanglaja). — Causerie over communisme (vervolg). — Regeeringsbemoeiing met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië (Uit een rede van Mr. M. W. F. Treub).

Koloniale Studiën.

9e Jaarg. No. 2 (April '25). Statistische welvaartswaarnemng, door Mr. A. G. Vreede. — Het tweede tienjarig tijdvak van het bestaan van het Landbouw-Departement, door J. G. Hoekman. — De Hoofdenrechtspraak in de onderafdeeling Boentok (Zuider- en Oosterafd. van Borneo), door J. Mallinckrodt. — Over sociale maatregelen, door Mr. Dr. J. B. Peyrat. — De bevolkings rubbercultuur in de afd. Oelei Soengei der res. Zuider- en Oosterafd. van Borneo, door M. T. Velsing. — De grondpolitiek der gemeente Batavia van dezen tijd, door Ir. F. J. Kubatz. — Persoverzicht. — Economische kroniek. — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

No. 29 (17 Juli). Leon Nemry: Les Pays-Bas après la guerre, besproken door Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart. — H. Ketner †. In memoriam, door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Vereeniging van Thee-Importeurs. — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1924 (ontleend aan het jaarverslag van de Ned. Handel-Mij.). (Slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

* * *

Voorloopige cijfers en gegevens omtrent de werkzaamheden van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken over het jaar 1924. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Landsdrukkerij. Jaarverslag over 1924. (Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Statistiek van aanplant, produceerenden aanplant en productie van de groote cultures van Sumatra's Oostkust, Atjeh en Tapanoeli, per 31 Dec. 1924. Uitgegeven door de Handelsvereeniging te Medan.

Begrootingsrekeningen van bedrijven, door F. Punt. (Locale Belangen, 1 Juni '25).

Het beleg van Batavia in 1629 en van Maagdelijn's sterkte, door C. Vis-Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 10 Juli '25).

De geschiedenis van de Nederlandsche Handel-Maatschappij tot aan de vestiging te Amsterdam, door Dr. M. G. de Boer. (Tijdschr. voor Geschiedenis, 1925, afl. 3).

Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Amsterdam, Veertiende jaarverslag 1924. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Handel in Sandelhout, door Prof. Dr. H. Blink. (Tijdschr. voor Econ. Geogr. 15 Juli '25).

Persoonlijke herinnering aan Raden Adjeng Kartini, door Marie Ovink—Soer (slot). (Vrije Arbeid. Juni '25).

Irrigation in Insulinde. Extensive new projects. Met ill. (Netherlands Indies Review, June '25).

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaarverslag over 1924. (Deventer J. de Lange).

An expedition to the Kalabit country and Mt. Murud, Sarawak (North Borneo), by E. Mjöberg. With ill. and map. (The Geographical Review, July '25).

Suriname.

Van de hand van den heer Fred. Oudschans Dentz, den onvermoeiden vorscher in de geschiedenis van Suriname, vonden wij in „De Periskoop. Algemeen

Weekblad voor Suriname" een artikel met het opschrift *„Brónovo en een stuk Surinaamsche geschiedenis"*.

Eerst wordt het een en ander medegedeeld over de stichting van het Diaconessenhuis aan de Laan van Meerdervoort te Den Haag. Dan vervolt de schrijver:

„Thans de vraag wat Suriname met den naam *Bronovo* (klemtoon op de eerste lettergreep) te maken heeft.

De stichteres, Sara Katharina de Brónovo, had Suriname zelf nimmer gezien. Zij was geboren te Rotterdam op 17 Februari 1817 en overleed op 28 Juni 1887 in Den Haag, doch haar moeder behoorde tot een geslacht, dat sedert het einde van zestienhonderd in Suriname was gevestigd, waar het met zijn vermaagschapte families een belangrijke rol heeft gespeeld. Zij was namelijk een *Bedloo*.

Haar grootvader van vaderszijde was een Hongaar, *Johan Nepomuk von Broun de Bronovo*, ritmeester onder Frederik Rijngraaf van Salm. Zijn zoon, Jean Jacques, zich noemende J. J. Bronovo, werd op 17 December 1787 te Haarlem gedoopt en overleed op 30 Juni 1861 te Rijswijk. Hij kwam als zeeofficier naar Suriname en huwde op 7 April 1816 te Paramaribo de weduwe van het lid van den Raad van Politie en Crimineele Justitie *Willem Hendrik Eyma*, die het jaar te voren op 20 Januari was overleden. Voor dit in huis voltrokken huwelijk met *Elisabeth Bedloo*, die op 15 September 1781 in Suriname was geboren, zie ik in mijn aanteekeningen, dat Bronovo *f* 50 aan kerkgerechtigheid betaalde. Zij overleed op 15 December 1838 in Nederland, slechts 54 jaar oud.

Ziedaar de band tusschen Bronovo en Suriname gelegd!"

Daarna geeft de schrijver een interessante reeks van voorouders van Elisabeth Bedloo, allen in Suriname uit Hollandsche ouders geboren. Uit deze gegevens blijkt het dikwijls — ook door Stedman medegedeelde — feit, dat weduwen in dien tijd verscheidene malen hertrouwden.

De meeste bekende was de Haagsche predikantsdochter Charlotte Elizabeth van der Lith, die achtereenvolgens met drie gouverneurs en twee predikanten trouwde. Over deze vrouwelijke Blauwbaard, door gouverneur Mauricius het „orakel der cabale" genoemd, kan men in de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" onder het hoofd „Audra" het een en ander lezen.

* * *

De „Javabode" bevat onder het hoofd: „De run op Java-melasse", een belangwekkende beschouwing, naar aanleiding van het feit, dat de Pure Cane Molasses Company in den laatsten tijd zeer hooge prijzen besteedt voor melasse, het afvalproduct der Javasuikerfabrieken. Op de afscheepplaatsen bouwt genoemde onderneming geweldige tanks voor ontvangst van de melasse. Een heel wagenpark van tankwagens en een vloot van tankschepen dienen voor het transport naar de Vereenigde Staten.

Uit de melasse moet spiritus verkregen worden ter vervanging van benzine, nu de productie plus de import van benzine, in de Unie sterk vermindert. Spiritus uit melasse gestookt, zou in een deel van het tekort kunnen voorzien.

De „Javabode" wijst op de wenschelijkheid, dat de Java-suikerfabrieken in eigen beheer spiritus uit melasse zullen gaan stoken en dat het proefstation den suikerfabrikanten tijdig den weg zal wijzen om spiritus van goede brandstofkwaliteit in eigen stokerijen te bereiden. Voor de toekomst zou dit groote winsten kunnen beloven, die van te meer beteekenis zouden zijn, naarmate de suikerprijzen verder dalen.

Het bovenstaande ontleenen wij aan het „Handelsblad" van 15 Juli.

Bedriegen wij ons niet dan koopen de Amerikanen ook in Suriname melasse op.

In verband met het bovenstaande verwijzen wij naar de beschouwingen van den heer Pyttersen over krachtalkohol voor motoren uit melasse in „De West-Indische Gids", 5de j.g. (Juni 1923), blz. 116 vlg., en in zijn Rapport aan den Minister van Koloniën (gedagteekend Augustus 1922), blz. 30 en 71.

* * *

Schriftelijke vragen van den heer Wijnkoop aan den Minister van Kolcniën:

Is het den minister bekend, dat volgens het blad De West van 15 Mei j.l. een wachter van het ondernemingshospitaal op de plantage Mariënburg in Suriname een schot gelost heeft, waardoor een der op die plantage werkende Javaansche contractarbeiders verwond is, en dat daarna een ter plaatse gestationneerde hoofdagent nog twee van de tegen deze eerste schieterij te h… loopende Javanen verwondde?

Is het den minister bekend dat de autoriteiten ald… — volgende op een door hen, althans volgens die … rant, gehouden onderzoek naar aanleiding van het … geeren der Javanen op deze schieterijen — een tw… tal Javanen hebben doen in hechtenis nemen?

Kan het zijn, dat de Javanen, die hun zieke kam… den in dit ondernemingshospitaal te Mariënburg … brengen — een euvel, zooals dat heet, waartegen … eerste schieterij gericht was —, dit doen omdat … landgenooten daar geen voor hen geschikt eten … vangen?

Acht de minister dit schieten een geschikt middel … zulk een euvel, als het er een is, tegen te gaan?

Is de minister van meening, dat de buitengew… agent van politie, Dil Mahomed, die in dienst van … Surinaamsche onderneming en regeering tegen zijn … vaansche landgenooten te Mariënburg optreedt en … aan de schieterij onschuldig heet, niets tegen de … vaansche arbeiders in Suriname op zijn geweten he…

Is het den minister bekend, dat de troep milita… en politieagenten, die tegen de te hoop geloopen Ja… nen in het vuur gevoerd werden, plotseling — zoo… dat heet omdat een onvindbare dader eerst een sc… gelost zou hebben — zonder zelfs een bevel af te wa… ten, een vuursalvo heeft gelost?

Weet de minister, dat deze te hoop geloopen Javan… zelfs geen vuurwapenen bij zich droegen?

Wil de minister, naar aanleiding van dit alles, … zeggen een zelfstandig onderzoek naar deze drie… bele schietpartij te Mariënburg in te stellen zoo… naar de directie aanleiding als naar de diepere oo… ken, en wil de minister bevorderen, dat de directe… indirecte veroorzakers van dit optreden tegen de … vaansche contractarbeiders streng gestraft worden…

Acht de minister het door deze gebeurtenissen, … symptomatisch schijnen, niet noodzakelijk een onder… zoek in te stellen naar de toestanden op de plantage… Mariënburg in het bijzonder en naar die op de Suri… naamsche plantages waar Javaansche arbeiders wer… in het algemeen, en van dit onderzoek met bekwa… spoed verslag te doen aan de Staten-Generaal?

Curaçao.

Curaçao in 1924.

Aan de „openingrede" van den Gouverneur, in … Kolonialen Raad gehouden, ontleenen wij het volge…

Eene groote voldoening is het te kunnen vermeld… dat de economische toestand van het eiland Cur… in 1924 bijzonder gunstig is geweest. Deze verblijde… toestand was wederom in hoofdzaak te danken … het feit, dat er bij de *Curaçosche Petroleum Ma… schappij* en bij de *Mijnmaatschappij Curaçao* voor… rend voor zeer vele arbeiders loonend werk wa… vinden, terwijl ook het in het verslagjaar bedui… toegenomen havenverkeer in belangrijke mate bijd… tot het ontstaan van den gunstigen toestand.

Toch waren er ook in 1924 enkele ongunstige … toren; van overwegenden invloed op den algeme… toestand bleken zij echter niet.

Was de maisoogst 1924/1925, in verband met … overvloedige regens over het algemeen genomen … stig, de dividivi-oogst daarentegen was gering. De … zen van oranjeschillen ondergingen in 1924 weinig … andering ten goede en de prijzen van geitev… waren zeer laag.

Uitvoer van zout had in 1924 zoo goed als niet pl…

Op Aruba kon de economische toestand gedur… een groot gedeelte van het afgeloopen jaar niet gu… genoemd worden.

Handel en scheepvaart verkeerden in kwijnen… toestand.

In het algemeen teleurstellende oogstuitkomsten, het … vertrek, voornamelijk naar Curaçao, van vele arbeiders … wegens gebrek aan werkgelegenheid op het eiland zelf … waren mede oorzaken daarvan.

Tegen het einde van het jaar echter kwam hierin … eene verandering ten goede, in verband met den aan… vang van de werkzaamheden van de „Lago Oil & Trans… port Co" op dat eiland. De naaste toekomst belooft e… ongekenden bloei.

Op Bonaire was de economische toestand niet … verdeeld gunstig. De oogst van mais, peul en … vruchten was schraal, de dividivioogst daarente… was niet slecht en dit bij prijsnoteeringen iets h… dan in 1923.

De visscherij en de scheepvaart waren er norm…

...verschaften aan velen een middel van bestaan.

De aloë-oogst, op zich zelf niet onbevredigend, gaf niet het resultaat, dat er van werd gehoopt; er was niet veel vraag naar het artikel en de te bedingen prijzen vielen in vele gevallen tegen.

De uitvoer van zout hield in 1924 ongeveer gelijken tred met dien van 1923.

Ook in het verstreken jaar vonden vele Bonairiaansche arbeiders op Curaçao bij de *Curaçaosche Petroleum Maatschappij* en bij de *Mijnmaatschappij Curaçao* een middel van bestaan.

Uittocht naar het buitenland viel niet te constateeren.

Op de Bovenwindsche eilanden kwam in het afgeloopen jaar in den economischen toestand geen verandering ten goede.

Ook in 1924 gingen meerdere arbeiders naar het buitenland voor seizoenarbeid op de suikerplantages.

Een proef om arbeiders van St. Martin en St. Eustatius bij de C. P. M. te werk te stellen liep op een teleurstelling uit."

Na aan de orkaanschade van Augustus 1924 herinnerd te hebben vervolgt de Gouverneur:

„Toch doet zich thans de toekomst, althans voor St. Eustatius en Saba, meer hoopvol aanzien.

Op St. Eustatius zal vermoedelijk de op het Fransche gedeelte van St. Martin met zulke goede resultaten gedreven teelt van muildieren ter hand worden genomen en tot eene hernieuwe exploitatie der zwavelmijnen op Saba werden door een kapitaalkrachtige maatschappij reeds stappen gedaan".

Volgen eenige cijfers:

De uitvoer van stroohoeden bedroeg voor Curaçao f 102.000.— minder dan in 1923, doch was voor Aruba en Bonaire f 6000.— en f 1000.— hooger.

Invoer 1924: f 49.641.686.—; 1923: f 28.203.903.—; invoer uit Nederland f 4.604.531.— meer dan in 1923. Het hoogere invoercijfer komt in hoofdzaak op rekening van: ruwe olie, residu, ledige drums, machinerieën voor fabrieksnijverheid, steenkolen, maismeel, automobielen en verduurzaamde levensmiddelen.

Uitvoer 1924: f 31.625.036.—, 1923: f 18.138.659.—; uitvoer naar Nederland f 129.114.— minder dan in 1923. Het hoogere uitvoercijfer komt in hoofdzaak op rekening: ruwe olie, residu, gasoline, machineolie, smeerolie, steenkolen en fosforzure kalk.

De doorvoer vermeerderde met 9804 ton en klom tot 76.090 ton, voornamelijk dank zij een vermeerderden doorvoer van: hout, cement, tabak, ijzerwaren en bier.

De uitgevoerde hoeveelheden olieproducten en phosphorzure kalk bedroegen in 1924:

Residu	543.287	ton
Asphalt	12.377	K.G.
Petroleum	3.924.966	Liter
Dieselolie	269.953	„
Gasolie	1.490	„
Gasoline	30.739.554	„
Machine-olie	1.298	ton
Ruwe olie	385.868	„
Smeerolie	12.259.128	Liter
Phosphorzure kalk ...	100.471	ton

De belangrijkheid van Curaçao ook als bunkerstation voor steenkolen kan blijken uit het feit, dat 2.018 ton steenkolen werden uitgevoerd.

In 1924 bedroeg het aantal stoomschepen, dat de haven van Curaçao binnenviel, 1791 met een netto-inhoud van 7.034.108 M³. en het aantal zeilschepen 1314 met een netto-inhoud van 268.248 M³.

Deze getallen met die van 1923 vergelijkende valt hier eene vermeerdering te constateeren en wel met 321 stoomschepen en een netto-inhoud van 2.2.508 M³. en met 108 zeilschepen en een netto-inhoud van 78.524 M³.

De *Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij* breidde haar vloot uit met zes [1]) schepen; het aantal schepen van de *West-Indische Scheepvaart Maatschappij* werd vermeerderd met twee.

Twee nieuwe stoomvaartlijnen, te weten: *The New England Shipping Co. Ltd.* en de *Gorrissen-Line* namen Curaçao in haar vaarplan op.

„De Koninklijke".

Uit het jaarverslag over 1924 ontleenen wij het volgende:

CURAÇAO.

In verband met den toenemenden aanvoer van Venezolaansche olie werd het bedrijf der Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij gedurende 1924 aanmerkelijk uitgebreid en werd besloten de verwerkingscapaciteit der raffinaderij te verhoogen tot 7000 t per

De bestaande tankcapaciteit van pl.m. 2 millioen barrels zal worden vergroot tot ongeveer 3 millioen barrels. De opstelling der daartoe benoodigde tanks nadert haar voltooiing.

De vloot der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij werd uitgebreid met 7 schepen, elk met een bruto-inhoud van 2700 M³., terwijl opdracht werd gegeven voor den aanbouw van nog 7 dergelijke schepen ter aflevering in 1925.

VENEZUELA.

The Caribbean Petroleum Company.

De productie kon in 1924 aanmerkelijk worden verhoogd; zij bedroeg 1924 770.340 kg. t., 1923 495.153 kg. t.

De raffinaderij te San Lorenzo werd eenigszins uitgebreid in verband met de toenemende behoeften der Venezolaansche markt.

The Venezuelan Oil Concessions Ltd.

In 1924 werden op het La Rosa terrein verschillende putten aangeboord, waardoor de totale productie 392.141 kg. bedroeg.

Zulia.

Dit stoomschip der Red D-lijn, waarvan wij onlangs vertelden dat het verkocht zou worden, is gestrand op de Roques-eilanden en wordt als verloren beschouwd.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De Nederlandsche taal voor honderd jaar.

29 Juni 1821 beschikt gouverneur Cantz'laar afwijzend op een verzoek van William Smith ,om uit hoofde zijner onkunde in de Nederlandsche taal, ontslagen te worden van den dienst bij de juist opgerichte schutterij als 1ste luitenant.

Hij krijgt de mededeeling thuis met de boodschap, „dat, alzoo een Inboorling eener Nederlandsche Kolonie kan en moet verondersteld worden de Moedertaal van het Land zijner geboorte te kennen zoo kan de erkende onkunde daarvan geene voldoende redenen wezen, om zoodanig iemand van zijne verpligtingen als Burger en Ingezeten te ontslaan...... wordende echter den verzoeker hierbij verder te kennen gegeven, dat het hem tot geen oneer zal verstrekken zich alsnog in de Nederlandsche taal te oefenen en bekwaam te maken."

Uit den Verren Vreemde.

Een monument voor C. R. Das.

Het gemeentebestuur van Calcutta heeft 7000 P. St. uitgetrokken voor een gedenkteeken om de nagedachtenis te eeren van den Indischen nationalistischen leider C R. Das.

In Br. Indië is men minder bang om personenbewondering in steen of brons vast te leggen dan zulks bij ons in onze Oost 't geval is, maar men vervalt er toch niet in de uitbelding van plaatselijke figuren of van verschijningen van kortstondige flikkering zooals dit wel in andere landen is waar te nemen. Br. Indië zou beschouwd kunnen worden als ten deze het juiste midden aan te geven.

Het besluit van den gemeenteraad van Calcutta, een maand slechts na het overlijden van den nationalistischen leider, geeft dus wel aan hoe diep de gemeenschap zich getroffen voelt door het heengaan van den voorman der Swaraj-partij.

Geheel onverwacht overleed Das, den 16en Juni, aan een hartverlamming. Het stoffelijk overschot werd overgebracht van Darjeeling naar Calcutta, waar de crematie plaats vond, na openlijke sympathie betoogen, waaraan wel 50.000 menschen deelnamen.

Das laat geen groote werken van zijn hand achter, zooals deze door andere leiders van invloedrijke stroomingen meestal als standaardwerk voor hun leer opgemaakt zijn en als grondwet nagelaten werden. Eerst advokaat van naam, met een veelbelovende toekomst als zoodanig, gaf hij die loopbaan prijs om zich geheel te wijden aan de politiek. Hij wist, dat wat hij, de Indiër, voor zijn volk vroeg hem in menig opzicht tot slachtoffer van den hiertoe te aanvaarden strijd zou maken, maar hij besefte dat de eindelijke bevrijding van Indië niet zonder offers te krijgen zou zijn, hij gaf zich aan de groote zaak en voor de groote zaak. Zoodra hij zich, met deze roeping, in de politiek begaf, was hij aangewezen op een plaats onder de, tegenover het gouvernement staande, extremisten.

Hij predikte de vrijheid van Indië, de zelfstandigheid, gericht op het uiterste de onafhankelijkheid. Als eerste stap vroeg hij even groote zelfstandigheid als de Dominions bezitten. In dien tijd had Gandhi, met zijn non-

[1]) Zie hieronder het verslag van de „Koninklijke".

coöperation-tactiek, een succes, dat de aandacht van de wereld trok. Maar Das had van dit stelsel van lijdelijk verzet niet de groote verwachtingen, die Gandhi en zijn volgelingen er van koesterden. Hij meende, dat de vermeestering van plaatsen in de regeeringslichamen, met directen- en indirecten invloed op de regeeringsdaden, spoediger tot resultaat kon leiden, ook zou hierdoor de bekwaamheid van den Indiër om een deel van de uitvoering en de verantwoordelijkheid te aanvaarden gedemonstreerd worden. Het middel van het lijdelijk verzet kon hier en daar, nu en dan zijn waarde behouden, maar het moest slechts als een mogelijk onderdeel der actie, als een wellicht daarbij toe te passen hulpmiddel overwogen worden. Daar Gandhi dit inzicht niet deelen kon, ja het aanvankelijk stellig verwierp, kwam Das voor een groote moeilijkheid te staan. Hij heeft den moed zijner overtuiging in volle verantwoordelijkheid laten wegen. Hij liet Ghandi los, en stond zoo tegenover het gouvernement, tegenover Ghandi, en kort nadien ook nog tegen die extremisten, welke, zonder wezenlijk systeem, in afbreken, altijd maar afbreken en afkeuren, voldoening zoeken voor hun leeg geschetter.

Das en de zijnen hebben hard gewerkt. Het is hem al spoedig gelukt in de regeering van land, provincie, gemeente een aantal vertegenwoordigers te krijgen, die, onder zijn algemeene leiding, meermalen een tegenwicht hebben gevormd voor een reactie, welke anders niet onwaarschijnlijk de evolutie zou hebben vertraagd.

Ghandi heeft zich tot het inzicht van Das laten bekeeren, zoodat hij hem de hoofdleiding overliet. De wilde extremisten, met BoBlsjewikische neigingen, kregen niet veel invloed, omdat wie eenigen praktischen zin had bij de Swaraj-partij, onder leiding van Das, meer houvast voor een bepaald ideaal vond.

Veel, in feiten uit te drukken, positief-resultaat kon Das niet boeken in den korten tijd van zijn leiderschap. Vooreerst bewegen de Britsche regeeringsplannen voor Indië zich ook in de richting van evolutie naar meer zelfstandigheid en wist de onder-koning lord Reading de overtuiging te vestigen, dat het hem wel degelijk ernst is met dit hervormingsvoornemen, maar dat hij van overhaasting geen heil verwacht. Dan mocht het Das niet glukken de eenheid tusschen Hindoe en Mohamedaan tot stand te brengen. De schijn van verzoening is verdwenen bij een werkelijkheid van bloedige ontmoetingen.

Das was een persoonlijkheid, die ver uitstak boven zijn omgeving. Dit wordt, nu bij zijn onverwacht heengaan, nog sterker gevoeld dan tijdens zijn leven.

De regeering, de oppositie, Ghandi en zijn aanhangers, de extremisten, Hindoes en Mohamedanen, allen hielden bewust of onbewust rekening met hetgeen van dezen knappen kop, van dezen vurigen patriot uitging.

Men wist in den laatsten tijd te vertellen, dat Das overhelde tot de overtuiging, dat er in de bedoeling der Britsche regeering voor Indië meer goeds zit, dan de Indiërs wel hebben begrepen. Is dit waar, dan is 't te meer te betreuren, dat deze invloedrijke leider is heengegaan, van wiens eerlijk karakter dan immers prediking van verdraagzaamheid en vrede te verwachten ware geweest.

Een opvolger voor hem is er niet, al treedt Ghandi nu ook weer meer naar den voorgrond.

't Is alsof de Britsch-Indiërs zijn figuur willen vasthouden door een monument, nu zij de behoefte voelen aan een man, dien zij zich bewust zijn niet te hebben, terwijl geen bijbel of leer als wegwijzer ter raadpleging beschikbaar is.

De strijd tegen de lepra in de Philippijnen.

Generaal Wood, gouverneur-generaal van de Philippijnen, heeft zich tot het Amerikaansche volk gericht met den oproep om een fonds van 1 millioen dollars te stichten ter bestrijding van de lepra in den Philippijnschen Archipel. In verband hiermede heeft hij ook de pers gelegenheid gegeven om een interview te publiceeren, hieraan is het volgende ontleend.

Er is tegenwoordig een beweging gaande om den strijd tegen de lepra aan te binden. In Engeland heeft een anti-lepra-vereeniging de zaak flink aangepakt voor Indië en andere deelen van het Rijk.

In de Philippijnen zijn wel 12.000 lijders, van dezen zijn 5600 afgezonderd en in behandeling op 't eiland Culion, dat de grootste kolonie van melaatschen in de wereld is. Sedert 20 jaren in de behandeling daar goed geregeld, in de laatste 3 jaren wordt een genezingsmethode toegepast. Specialisten roemen hetgeen daar volbracht wordt. Maar de beschikbare fondsen veroorloven toch niet alles te doen wat men zou willen bereiken. Dat is te betreuren.

75 pCt. der in behandeling genomen gevallen wijzen op vooruitgang. Reeds zijn 196 patiënten als volkomen genezen in de maatschappij kunnen terugkeeren. C... tot nu toe slechts beschouwd als een oord va... schuw, is nu voor vele beklagenswaardige wezen... land van hoop geworden.

De gouverneur-generaal heeft groote verwacht... van de nu toegepaste geneesmethode, maar om d... verwezenlijken is meer geld noodig dan de reg... der Philippijnen beschikbaar kan stellen. Van... zijn vraag om steun. 't Gaat niet slechts om het l... aangetasten, maar om het welzijn van allen, die d... kwaal bedreigd kunnen zijn en van allen, die in... bij de lepra-verwoestingen betrokken zijn.

Het geld zal worden besteed voor den bouw... nieuwe woningen, nieuwe wegen naar te ontginne... reinen, om meer afgezonderde groepen te maken... meerdering van geschikt personeel, vergrooting ... laboratorium van onderzoek, verruiming van het... pitaal, dit alles is noodig om gunstige resultate... kunnen bereiken.

Koestert generaal Wood de verwachting de lep... heel in de Philippijnen te kunnen uitroeien, de ... zoekingen en resultaten zullen hun beteekenis... hebben voor de bestrijding der ziekte in de ander... len van de wereld.

Het mag inderdaad een verblijdend verschijnsel... ten, dat de strijd tegen deze plaag niet alleen in... schillende landen te gelijk flinker wordt aangepak... tot voor kort 't geval was, maar dat men ook in... dan één land, en h. o. rekent Nederlandsch-Indi... lukkig mee, op gunstige resultaten meent te ... wijzen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Ontvangen voor PA VAN DER STEUR

door L. A. v. D. BERG		
H.	1.—	
S. d. J.	1.—	
N. N.	2.—	
R. M.	25.—	
v. d. P.	1.—	
	0.50	
"	0.60	
de G.	1.—	
J. E. F. D.	2.50	
N. N.	1.—	
V. B.	2.50	
Ds. v. V.	1.—	
Ds. S.	0.60	
S. Mej.	0.60	
D.	0.60	
A.	2.50	
Mej. B.	2.50	
" Br.	0.50	
fr. B.	10.—	
Mej. K.	1.—	
" H.	1.—	
Mevr. W.	1.—	
Mej. O.	1.—	
Villa B.	1.85	
Pens. Ch.	2.40	
N. N.	2.—	
Mevr. V. S.	1.—	
Totaal		f 67.65
door J. C. BAARS		
R.	1.—	
Kr.	1.—	
L.	3.50	
M.	1.—	
Mevr. W.	2.50	
v. S. Gr.	1.—	
Mevr. Br.	1.—	
" L. v. K.	1.—	
Mej. v. d. B.	1.—	
Kapt. N. N.	10.—	
H.	1.—	
B.	1.—	
Postw. N. N.	5.—	
Firma J.	3.—	
Totaal		f 33.—
door B. v. WARNEL		
J. T. E.	1.—	
B.	1.—	
J. v. P.	1.—	
N. N.	3.20	
W.	1.—	
de G.	1.—	
v. d. B.	5.—	
Mej. M.	2.50	
v. W.	1.—	
Totaal		f 16.70
Transporteeren		f 117.35

Transport		
door Mevr. v. BLIJENBURGH		
Ph. H. de R.	1.—	
Mevr. W. de R.	5.—	
E. H.	0.25	
Mevr. G. v. d. B.	1.—	
Mej. M. D.	1.—	
W. J. G.	1.—	
Mevr. B.	1.—	
" J. T.	5.—	
" H. R.	1.—	
Fr. B.	3.—	
Jkvr. J. M.	1.—	
Mevr. C. P.	2.50	
" C. K.	1.50	
" L. S.	1.—	
H. H.	0.60	
Mej. J. M.	2.—	
A. v. O.	1.—	
S. C.	0.60	
Mevr. L. H.	2.50	
" C. W.	1.—	
" H. v. N.	2.50	
" G. G.	2.50	
" W.	0.60	
Dames M.	2.50	
Mevr. P. S.	1.—	
Dames v. d. S.	0.60	
Mej. J. A. M.	0.60	
Mevr. L. K.	2.—	
" M. v. B.	5.—	
Totaal		
door Mej. Mr. H. P. DIJK		
Dames M.	1.—	
Fam. O.	2.50	
" v. U.	1.—	
Pastoor U.	1.—	
Mej. B.	0.60	
N. N.	0.60	
Dames W. en B.	2.20	
Maj. K. C. S.	6.50	
S. C. S.	11.20	
Mej. de G.	1.—	
N. N.	1.20	
„Ons Huis"	2.50	
Fam. D.	2.70	
Totaal		
Fam. D. te Am.	1.50	
" E. " A.	1.20	
Mevr. W. " Am.	1.20	
" L. " H.	3.—	
Mej. H. S. K. H.	1.—	
" A. Z. " "	1.—	
M. v. D. te R.	2.50	
Mej. v. H. " At.	10.—	
N. Br. " U.	0.60	
J. C. v. L. te s'-G.	2.40	
L. W. te A.	5.—	
N. N. " "	1.[illegible]	
C. J. " O.	0.[illegible]	
J. H. " H. t. H.	2.[illegible]	
A. H. " A.	0.[illegible]	
Totaal		
door Mevr. HUBER (geen specificatie) nog ontvangen		
Totaal		

Er zijn nog enkele kleine bedragen ingekomen, waarvan verantw... volgt.

De Secretaris-Penning...
J. C. BAARS

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

BERICHT.

Ter kennisneming van onze leden en verdere belangstellenden zij medegedeeld, dat de Hoofdvertegenwoordiger onzer Vereeniging, de heer Mr. K. Fauser Soemenep (Madoera), van daar is overgeplaatst naar ...saran, Sumatra's Oostkust, ten Zuiden van Medan.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

...Coenen, Westeinde 75 te Wormer; R. J. Hensel, ...ionsplein C 108 te Hoogezand; W. E. Hermans, ...e Rozenstraat 30 te Leiden; H. P. Kok, Beukelsdijk ... te Rotterdam; W. H. Velders, Laan van Eik en ...nen 87 en G. M. Verschoor, Dibbetzstraat 42, bei... te 's-Gravenhage, allen als controleur 2e klasse bij ... Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;
... A. P. Linssen, Van Ostadestraat 428 te 's-Gravenhage, als controleur 3e categorie bij gemelden dienst.

ADRESVERANDERINGEN WEST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. Ch. de la Fry Ellis, Lid v. h. Hof van Justitie ...n Curaçao, van Villa „Klein Lindenhof", Driebergen, Utrecht, terug naar Curaçao.
... B. R. Prince, Onderwijzeres Curaçao, van: 's-Gravenhage, Daguerrestraat 79, naar: Suezkade 117.
... G. L. Sijsingh, Procureur-Generaal Hof van Justitie Paramaribo, van: Paramaari 60 naar: Heerenweg 57, Haarlem.
... M. Koenen, Hoofdagent van Politie te Curaçao, van: ...egonistr. 180, 's-Gravenhage, terug naar Curaçao.
... A. J. H. Bergmann, Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst in Curaçao, van: Curaçao naar: Regentesseplein 14, 's-Gravenhage.
Mevr. Wed. N. R. Meerdink-Rodrigues Pereira, van: Curaçao naar: Bentinckstraat 25, 's-Gravenhage.
... S. Polak, District-Geneesheer, van: Suriname naar: Slingerbeekstraat 18huis, Amsterdam.
... E. Sniphout, Topograaf in Suriname, van: Molenweg 322, Laren, naar: Reguliersbreestraat 42 I, Amsterdam.
... F. van Amson, Districts-Geneesheer in Suriname, ...: Suriname naar: Laan van Meerdervoort 345, Den Haag.
... J. Booms, Leeraar Teekenen Paramaribo, van: Suriname naar: Groene Gerritsweg 4, Laren (N.-H.).
... H. Sprockel, Onderwijzer in Curaçao, van: Curaçao naar Goirkestraat 163, Tilburg.

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

...Boom, Loods der eerste klasse te Emmahaven, Vlissingen, p. a. Beumer Verkuijl, Quakkelaarstraat 159.
...n Haarlem, Onderwijzer in gymnastiek en schermen a. d. opleidingsschool voor personeel Alg. Politie, Den Haag, Bonistraat 5.
...van den Bussche, Thesaurier-Generaal b. h. Dep. v. Financiën, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 68.
...Westra, Assistent-resident in Krawang, Den Haag, 2e Schuijtstraat 338.
... J. Visser, Leeraar b. d. Koning Willem III-school te Weltevreden, Koog a. d. Zaan, p. a. Visser te Koog a. d. Zaan.
... A. van Duijvenboode Varkevisser, Hoofdingenieur b. d. Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Den Haag, Obrechtstraat 448.
...van Schooneveldt, Tijd. wd. leeraar der K. W. S. te Weltevreden, Rotterdam, Bergweg 219.
... M. Guldenaar, Adjunct-Inspecteur b. d. Posterijn en Telegraphie, Den Haag, Hotel Pomona K. 63.
... S. W. Visser, Wtenschappelijk medewerker b. h. ...on. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium, ...ersum.
... J. W. L. Habraken, Ing. 2e kl. Staatsspoor, Vlaardingen, Binnensingel 37.
... J. Jungnitz, Adjunct-registrator Staatsspoor, Magdeburg a. Elbe, Elsasserstr. 17, gedurende de maanden Juli en Augustus.
... J. Burck, Directeur der Opiumfabriek, Den Haag, Fultonstraat 207.
... H. Kok, Technisch Ambtenaar 2e kl. P. T. T. dienst, Den Haag, Koningstraat 501.
...van Charldorp, Onder-commissaris van politie, Amsterdam, Hoogeweg 44, IIe etage.
... P. Hacquébord, Controleur 1e kl. b. d. P. T. T. dienst, Dordrecht, p. a. den heer Dronkert, Reeweg 185 A rood.
A. Muhlenfeld, Assistent-resident van Loemadjang, Den Haag, Schuijtstraat 206.
W. R. Lancelot, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat, Bosch en Duin, Biltscheweg 7.
F. C. H. Meerdink, Ingenieur b. d. Waterstaat, Winschoten, p.a. Mevr. Hofstede, Paul Krugerstraat 2.
J. T. A. van Voorthuysen, Commies b. h. Dep. v. Landbouw, Handel en Nijverheid, Den Haag, p. a. W. A. Winter, Beukstraat 16.
E. H. P. Gijsbers, Commies b. h. Dep. van Landbouw, Handel en Nijverheid, Den Haag, Hotel Centraal, L. Poten.
P. L. Heynneman, Gedipl. technisch ambtenaar 1e kl. b. d. Opiumfabriek, Den Haag, Galileistraat 191.
W. Luyke, Hoofdcommies b. d. Controle en statistiek, Den Haag, Molenstraat 2A.
F. W. van Vliet, Leeraar Prinses Julianaschool, Djokjakarta, Laren (N.-H.), voorloopig, Nieuweweg 394.
A. O. Frohwein, Gezaghebber b. h. Binnenlandsch bestuur, Delft, Oude Delft No. 13.
H. Dijkers, Hoofdopzichter (burg. ambtenaar) der genie, Rotterdam, Vierambachtstraat 76.
W. Ch. Hardeman, Assistent-resident van Bandoeng, 's-Gravenhage, p. a. Scheurleer en Zoonen.
J. Kerekes, Bouwkundig Hoofdopzichter bij den dienst v. d. Mijnbouw, Arad (Romania), Poste restante.
D. Latupapua, 1e commise b. h. Residentiekantoor te Den Pasar, Den Haag, p/a. H. Havinga, Van Imhoffstraat No. 1.
Mevr. F. M. Correlje, Technisch Ambtenaar 1e kl. b. d. P. T., Rotterdam, Vierambachtstraat 44*a*.
P. F. J. Karthaus, Assistent-Resident ter beschikking van den Directeur v. Binnenl. Bestuur, Heerlen, Valkenburgweg 31*f*.
E. de Kruyff, Hoofd der Afdeeling Handel v/h. Departement van Landb., Nijverh. en Handel, Utrecht, Koningslaan 22.
L. A. A. Lang, Gediplomeerd Techn. Ambtenaar 1e kl. P. T. T., Den Haag, Columbusstraat 13.
A. Luytjes, Houtvester b/h. Boschwezen, Breda, Ginnekenweg 125.
J. L. G. Herrebrugh, Beheerder 2e kl. van 's Lands Pandhuis te Wanasaba, 's-Gravenhage, Barentszstraat 24.
F. J. Koens, Leeraar a/d. Prinses Julianaschool te Djokjakarta, 's-Gravenhage, Laan v. N.-O. Indië 139.
F. Th. M. Hamers, Stationscommies b/. Staatsspoor- n tramwegen, 's-Gravenhage, Obrechtstraat 415.
W. H. G. Struyk, Opzichter van Weg en Werken b/d. Staatstramwegen, Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg 190, huis.

Mutaties van 15 tot 22 Juli.

Nieuwe Leden:

Mevr. A. Schönhuth, Haarlem, Tempelierstraat 10. *f* 5.
W. G. v. Klaveren, Rotterdam, Beukelsdijk 80a. *f* 5.

Herplaatsing wegens misstelling:

Mevr. Wed. A. C. v. d. Poll—Welsink, p/a. Geneesk. Gesticht W. A. Hoeve, den Dolder.

Adresveranderingen:

Dr. W. G. Boorsma, oud-Directeur M. L. S. Buitenzorg, Oegstgeest, Warmonderweg, van: 22 naar: 42.
Mevr. Wed. Mr. A. Helfrich, van: Breda, Baronielaan 35, naar: Voorburg, Rusthoflaan 2. *f* 2.50.
Mej. J. L. E. Waller, van: Amsterdam, Sarphatiepark 76huis, naar: Den Haag, Frankenslag 117. *f* 5.—.
Dr. A. Bergman, Directeur Openbare Gezondheidsdienst, van: Curaçao naar: Den Haag, Regentesseplein 14. *f* 5.—.
W. M. Guldenaar, Adj.-Inspecteur P.T.T., van: Semarang naar: Den Haag, Hotel Pomona. *f* 5.
P. Westra, Ass.-Resident, van: Poerwakarta naar: Den Haag, 2de Schuijtstraat 338. *f* 5.
J. A. van Delden, Den Haag, van: de Carpentierstraat 79 naar: Alexander Gogelweg 28.
Dr. D. de Visser Smits, Leeraar H.B.S., van: Korte Nieuwstraat 35, Utrecht naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.
C. A. H. Taminiau, Hoofdonderwijzer, van: Den Haag, Prins Hendrikstraat 44, naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.
Dr. J. Harkink, Officier van Gezondheid, van: Den Haag naar: Bandoeng, D. v. O.
G. J. Boenink, onderwijzer 2de kl., van: Bindjei naar: Muntok.
H. van den Bos, 1ste Luit. Inf. N.-I. L., van: Amsterdam, 2de Helmerstraat 72, naar: Den Haag, Pieter Bothstraat 45. *f* 5.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en j lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstra 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerla 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. In bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een bi en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkrin Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indi
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUR Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).